T.C

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

BATI DİLLERİ VE EDEBİYATLARI

İNGİLİZ DİLİ VE EDEBİYATI

ANABİLİM DALI

SIR ARTHUR CONAN DOYLE'UN ESERLERİNİN DARWİN TEORİLERİ DOĞRULTUSUNDA İNCELENMESİ

Yüksek Lisans Tezi

Samet KALECİK

Ankara-2011

T.C

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

BATI DİLLERİ VE EDEBİYATLARI

İNGİLİZ DİLİ VE EDEBİYATI

ANABİLİM DALI

SIR ARTHUR CONAN DOYLE'UN ESERLERİNİN DARWİN TEORİLERİ DOĞRULTUSUNDA İNCELENMESİ

Yüksek Lisans Tezi

Samet KALECİK

Ankara-2011

T.C

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

BATI DİLLERİ VE EDEBİYATLARI

İNGİLİZ DİLİ VE EDEBİYATI

ANABİLİM DALI

SIR ARTHUR CONAN DOYLE'UN ESERLERİNİN DARWİN TEORİLERİ DOĞRULTUSUNDA İNCELENMESİ

Yüksek Lisans Tezi

Samet KALECİK

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Sema Ege

Tez Jürisi Üyeleri	**İmzası**
Adı ve Soyadı	
………………………	………………………
………………………	………………………
………………………	………………………

Tez Sınavı Tarihi………………………

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu belge ile, bu tezdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu beyan ederim. Bu kural ve ilkelerin gereği olarak, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçları andığımı ve kaynağını gösterdiğimi ayrıca beyan ederim. (……/……/20…)

Tezi hazırlayan Öğrencinin

Adı Soyadı

Samet Kalecik

(imzası)

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ

"Eserleri Darwin'den sonra yayımlanan Conan Doyle, evrim teorisi ile ilgilenmiş ve Darwin metodlarından etkilenmiştir."(Creed,2009:129) *Harold Orel, Arthur Conan Doyle Interviews and Recollections* (1991) adlı kitabında Doyle'un anılarına ve kendisi ile yapılan mülakatlara yer vermiştir. Doyle, bir tıp öğrencisi olarak düşünce sistemini etkileyen düşünürler ve bilim adamlarından- bunun içine Darwin'de dahildir- bahsederken şöyle demiştir:

> … Roma Katolikliği ve bütün Hristiyan inancının ilkelerini, on dokuzuncu yüzyıl teolojisi olarak sunulduğu haliyle oldukça zayıf buldum ve bu yüzden onlara aklım yatmadı. Unutulmamalıdır ki o yıllarda Huxley, Tyndall, *Darwin*, Herbert Spencer ve John Stuart Mill başlıca felsefecilerimizdi ve sokaktaki insan bile onların etkileyici düşünceleri ile dolu iken öğrenciler(tıp öğrencileri) daha istekli ve etkilenmiş bir durumdaydılar.[1]
>
> (Orel,1991:10)

Doyle, Charles Darwin'den etkilendiğini karakter ve hikâye yaratımında bilimin ve bilimsel bilginin en doğru bilgi olduğu inancını, faydacılık ile birleştirerek, Holmes gibi üstün yetenekli bir dedektif ortaya çıkarır. Doyle'un Holmes hikâyelerinden meydana gelen eserlerinde Darwin'e toplam iki kez atıfta bulunduğu göze çarpmaktadır. Bunlardan ilki *A Study in Scarlet*'da müzik ile ilgilidir:

> *Darwin*'in müzik hakkında ne dediğini hatırlıyor musunuz? Müzik yapma ve dinleme yeteneğinin, insan ırkında konuşma yeteneğinden daha önce geliştiğini söylüyor. Müzikten, derinden etkilenmemizin sebebi beklide budur. Dünyanın daha çocukluğunu yaşadığı,

[1] Çeviriler yazara aittir.

> üzerinde bir sis perdesi bulunan yüzyıllardan, ruhlarımızda birtakım belirsiz anılar kalmış olmalı.
>
> (Study,33-34)

İkincisi de yine *A Study in Scarlet*'da *Daily Telegraph* adlı gazeteden bir parçadır. Burada o dönem içerisinde Darwin'in medya ve insanlar tarafından takip edildiğinin bir göstergesidir. Doyle'un bütün roman ve hikâyelerinde Darwin'den sadece ikinci olarak yine eser içerisinde onu sosyalist gizli grupların içerisinde saymaktadır fakat burada ondan ya da eserlerinden tehlikeli olarak söz ettiği anlamını çıkarmak farklı bir araştırma konusu olabilir. Conan Doyle yine romanın altıncı bölümünde gazetedeki makalenin Darwin teorilerine üstün körü değindiğini göstermektedir. Bu da yine dönem içerisindeki Darwin kuramlarının etkisini azaltsa da hala varlığını koruduğunun bir göstergesi olarak kabul edilebilir.

> Vehmgericht'e, Aqua Tofana'ya, Carbonari'ye, Brinvillers Markizi'ne, *Darwin Teorisine*, Malthus'un prensiplerine ve Ratcliff High cinayetlerine üstünkörü değinen makale, Hükümete uyarıda bulunarak ve İngiltere'deki yabancıların sıkı bir takibe alınmasını tavsiye ederek son buluyordu.
>
> (Study,39)

Arthur Conan Doyle'un Darwin'i okuduğu ve onun eserlerinden haberdar olduğu bu şekilde kanıtlandıktan sonra acaba Doyle'un eserlerinde acaba Darwin izlekleri göze çarpmakta mıdır sorusu anlam kazanmaktadır. Bu tür bir hipotezi kanıtlamak oldukça güç olmakla birlikte *A Study in Scarlet* adlı eserde "var olma savaşı" izleğini analiz etmek için öncelikle karakterlerin incelenmesi gereklidir. Burada anlaşılması gereken nokta Doyle'un Sherlock Holmes ve diğer karakterleri yaratırken ve onları olay örgüsü içerisine yerleştirirken salt bir karakter analizi yapmak değil; Darwin'in insan ve canlılar hakkındaki düşüncelerini bu karakter ve olay örgüsünün dedektif yazını çerçevesinde yansıtıp yansıtmadıklarıdır. Roman olarak kaleme aldığı *A Study in*

Scarlet'ta "insan" ve "bilimsel düşünce", *The Sign of the Four*'da karakterler arası "var olma mücadelesi" ve *The Valley of Fear*'da da toplumsal içgüdüler ve erdemler izlekleri görülmektedir.

Edgar Allan Poe dedektif yazınının öncüsü olarak kabul edilmektedir. On dokuzuncu yüzyılda Wilkie Collins'in *The Woman in White* ve *The Moonstone* eserleri ile İngiliz edebiyatı içerisinde ilk örnekleri görülen dedektif romanı Arthur Conan Doyle'un dedektif Sherlock Holmes hikayeleri ve romanları ile bilimsel bilgi ile araştırma eylemini birleştiren ve düşünen bir karakterin ortaya çıkması ile değişim göstermiştir. Conan Doyle'u Edgar Allan Poe ve G.K. Chesterton'dan ayıran temel özellik Sherlock Holmes karakterini ilk bilimsel düşünen ve düşüncelerini uygulayan bir polis dedektifi olarak betimlemesidir. Viktorya dönemi edebiyatı içerisinde duygusallık ve aile içi ilişkiler temalı romanların popularitesini yitirmesi ve aynı zamanda Charles Darwin'in Origin *of the Species* (1859) ve *The Descent of Man* (1871) adlı araştırmalarındaki canlılar ve insan hakkındaki teorilerinin tartışılması ve insanın düşünme gücü ile çevresini yorumlayıp sorunları çözme bilinci kazanması ile İngiliz okuru açısından gizem ve merakın olduğu, aynı zamanda araştırma ve bilim sorunların çözülebileceğini gösteren yeni bir edebi tür için uygun zemin hazırlanmıştır.

Arthur Conan Doyle'da Darwin'i okuduğu için ondan etkilenerek eserlerini yazmış olduğu gözlenmektedir. Bu nedenle tezin amacı dedektif romanı ve onun genel özelliklerinin bir tarihçesini çıkarmak değil; eserlerdeki Darwin'in "bilimsel karakter" olarak yansımasını ve "var olma mücadelesi" ve "toplumsal erdemler" teorilerinin etkisini *A Study in Scarlet*(1887), *The Sign of the Four*(1890) ve *The Valley of Fear*(1914) adlı romanlarında incelemektir.

Birinci bölümünde, Doyle'un ilk romanı *A Study in Scarlet*'ta dedektif Sherlock Holmes karakterinin, bilimsel bir karakter olarak ortaya çıkışında Darwin'in araştırmalarının etkisi incelenecektir. *Origin of the Species* ve *The Descent of Man* adlı araştırmalarından etkilenen Doyle, Sherlock Holmes karakterini gözlem gücünü kullanabilen, mantık ilkelerini olayların çözümüne yansıtabilen ve kendi kendine deneyler yapan bir bilim adamı gibi tasvir ettiği görülmüştür. *A Study in Scarlet* romanında bilimsel bilginin üstünlüğünü vurgulayan Doyle, Sherlock Holmes karakterinin araştırmacı yapısını ve onun bilimsel bilgiyi pratik olarak kullanmasını ön plana çıkararak, hangi açılardan Darwin etkisi ile amatör bir bilimsel karakter yarattığı tartışılacaktır. İkinci bölümde Darwin'in var olma mücadelesi (struggle for existence) teorisi açısından *The Sign of the Four* romanında karakterler arası var olma mücadelesinin yapısı incelenecektir. Var olma mücadelesi teorisinin Arthur Conan Doyle'un romanlarında mücadelenin üst yapısını oluşturan; gizem, bilinmeyen ve bulunamayan unsurları ve alt yapıda da karakterler arası mücadele ve itici duygular çerçevesinde şekillendiği üzerinde durulacaktır. Ayrıca, var olma mücadelesinin yapısal bütünlüğü ortaya koyulacak ve karakterler arası ilişkilerdeki var olma mücadelesi teorisi eserde örneklerle tahlil edilerek, esere olan katkısı tartışılacaktır. Üçüncü bölümde, Darwin'in insan ve alt hayvanlar arasındaki ortak noktalar olan toplumsal erdemler ve ortak duygular hakkındaki gözlemleri doğrultusunda *The Valley of Fear* romanındaki karakterlerin analizi yapılarak, toplumsal içgüdü ve insan ile hayvanlar arasındaki ortak duygular izleklerini incelenecek ve bunun esere katkısı sorgulanacaktır.

Darwin'in araştırmalarının ilk baskıya çıktığı 1859 yılı da dâhil olmak üzere İngiliz edebiyatında Victoria Çağı olarak incelenmektedir. Ayrıca, Victoria dönemi

romanına daha çok gelişmekte olan bir toplumun sosyal sorunları, aile içi ilişkiler ve duygusallık temaları hâkim olmuştur. Conan Doyle'un Sherlock Holmes'u yazdığı dönem öncesi Victoria dönemi roman ve romancıları orta sınıf İngilizler tarafından yoğun şekilde okunup tartışıldığı için İngiliz toplumu içerisinde bu tür bir roman algısı klasikleşmiştir. Bu bakımdan, bilim ve edebiyatın sentezlendiği ve merak unsurunun ön plana çıkarıldığı dedektif romanı, sanayileşmekte olan bir toplumda yaşanması muhtemel olan şehir kültürü gelişimindeki toplumsal bir sorun olan suç ve özellikle cinayet unsuru ile karşı karşıya gelmişlerdir. Londra'da sıradan polis gücü ile çözülemeyen faili meçhul suçların artması ve devlete bağlı dedektiflerin ortaya çıkması da dedektif romanına olan merakın diğer bir unsurudur. Victoria dönemi roman ve romancılarına insan duyguları hâkimken; Conan Doyle ile birlikte mantık ve bilim tema olarak önemli hale gelir çünkü İngiliz toplumu bilimin faydalı yönlerini, bir başka deyişle günlük hayattaki pratik faydalarını gördükçe, duygusallıktan mantığa ve bilime yönelir. Gizemli olan ve failleri bulunamayan suçların skolâstik ve kaderci bakış açısından uzak, bilimsel yöntemler ile çözülebildiği düşüncesi Doyle ile birlikte algılanmıştır.

Bu yönelişin ortaya çıkmasındaki en önemli etken Charles Darwin'in 1859'da yazdığı *The Origin of Species* (*Türlerin Kökeni*) ve 1871'de basılan *The Descent of Man* (*İnsanın Türeyişi*) adlı kitaplardır. Bu eserler Hristiyanlık temellerinin yeniden sorgulanması, deney, gözlem ve bilimsel bilgiye olan inanç ve ihtiyaç artışı açısından önem arz etmektedir. Darwin'in biyolojik çalışmaları ve bu çalışmalarla evrim, dönüşüm ve türlerin seleksiyonu konularındaki incelemeleri yukarıda genel anlamda verilen Victoria çağı edebiyatındaki özellikle sosyal yapı, aile içi ilişkiler, gelire bağlı değişen sosyal sınıf, kadının toplumdaki konumu, işçi sınıfının çektiği

sıkıntılar, orta sınıf içi ilişkileri izlekleri Darwin etkisiyle farklı açılardan düşünülmeye başlar ve:

> Darwin sonrası güvenli bir ilerleme yerine; gerilemeye duyulan ilgi hayvana dönen insanın mutsuz durumuna yeni bir ürperti getirmiştir. Suça, anarşi, çöküş, geri dönüş, hayvan ve ya basitçe korku paraferneliyasına (paraphernelia) yönelik saplantı yüzyılın sonrasına birçok önemli yazarın-tarzları ve ilgileriyle ters düşseler de Hardy, Wilde, Yeats, Conrad, Wells ve Stevenson'dır.
>
> (Sanders,1999:469)

Darwin'in 1859 yılından itibaren okunmasıyla birlikte, önceleri biyolojik bir çalışma olan *Origin of the Species*, içerisinde insan hakkındaki değerlendirmeler de içerdiği için sosyal yapıyı ve insanın doğa içerisindeki konumu sorusunu akla getirmiş ve tartışma konusu olmuştur. Darwin'in insanın alt hayvanlar ile benzerliği hipotezi ve türlerin ayrı ayrı yaratıldığı düşüncesi karşı gelerek canlıların değişen koşullara ve şartlara uyum sağlayarak çeşitli tür değişimlerinin ortaya çıktığı iddiası Hristiyan teolojisine, biyoloji ve sosyoloji bilimlerine karşı bir tez olarak ortaya çıktığı için geniş bir çerçevede tartışılmıştır. Edebiyat metinleri de içinde bulunduğu toplumun düşünce hareketlerinden hariç tutulamayacağı için bilim, bilimsel düşünce ve tartışma edebiyat metinleri içerisine girmiştir. Conan Doyle, Sherlock Holmes karakterini sıradan bir dedektif tipi olarak yaratmamış aynı zamanda onu bilimsel düşünen bir araştırmacı gibi resmetmiştir. Conan Doyle Darwin'den karakter yaratımında etkilendiği kadar Origin'de ki hipotezlerden de etkilenmiştir. Doyle, Darwin'den etkilenerek Sherlock Holmes karakterini bilimsel bir karakter olarak yansıtırken, onun kanıtları incelemesinde tümdengelim, gözlem, deney gibi bilimsel araştırma faaliyetleri içerisinde göstermiştir. Onu sadece suçlu takibindeki sıradan bir polis dedektifi değil de bilimi pratik anlamda, suç ve suçlu yapısına uygulayan bir

karakter olarak kurgular. *Darwin Türlerin Kökeni* ve *İnsanın Türeyişi* adlı eserlerinde her ne kadar da hayvan ve bitki dünyasından örnekler verse de bu incelemelerinden çıkardığı sonuçların insanlar içinde geçerli olduğu hipotezini savunmaktadır.

I. BÖLÜM

DARWİN'Cİ/ EVRİMSEL EDEBİYAT TEORİSİ

Darwinci Edebiyat Teorisi, edebiyat eserini, salt Darwin'in canlıların evrimi ve değişimi üzerine ortaya koyduğu kavramsal ve deneysel yapıyı edebiyat eserlerini incelemekle sınırlanacak bir düşünce sistemi değildir. Tabii ki Darwin'in evrim teorisi bir edebi eseri tamamıyla incelemeye, diğer edebiyat teorilerinin de olduğu gibi, tek başına yeterli görünmemektedir ancak insanın evrimi ve bu evrimsel sürecin sonuçlarının edebiyata yansıması ve kökenlerinin araştırılması edebi eserin yetkinliğinin ölçülmesi açısından önem arz etmektedir. Greenberg, *The Descent of Theory* (2004) başlıklı makalesinde şu soruyu sorar: "Edebiyatın evrimsel özelliği var mıdır?" Bu farklı bakış içerisinde bu sorunun sorulması oldukça klasik görünmekle birlikte cevaplanması psikoloji, sosyoloji ve felsefe gibi sosyal bilimler disiplinlerini kapsadığı için disiplinler arası çalışma gerektirmektedir. Bu açıdan biyolojiyi temelden etkileyen bir kuramı edebiyat eserine uygulamak pratik anlamda bazı önemli güçlükler doğurmaktadır. Charles Darwin'in *Origin of the Species* ve *The Descent of Man* adlı araştırmaları canlıların süreç içersindeki yapısal değişikliklerine odaklanmış çalışmalardır. Evrim teorisinin yanı sıra Doğal seçme içerisinde Darwin, "struggle for existence" (var olma mücadelesi) teorisini incelemiştir. Canlıların doğal şartlara ve kendi türleri ya da farklı türlere karşı yapılan savaşta, mücadele düşüncesi ön plana çıkmaktadır. Bir başka deyişle aynı türler arasındaki mücadelenin daha şiddetli olacağına dikkat çeken Darwin, aynı zamanda doğal seçme içerisinde doğal şartlara en iyi şekilde uyum sağlayan canlı hayatta kaldığını iddia etmektedir. Ayrıca, Darwin'in "instinct"(içgüdü), "hybridism"(hibritlik) ve yeni türlerin doğusu teorilerini kurmaca karakterlere

uygulayarak karakter yapılanmasını ve olay örgüsü ile bağlantılı olarak karakterler arası ilişkileri incelemek açısından edebiyat eleştirisine yeni bir bakış açısı getirmektedir. Örneğin bu çalışmada da inceleneceği üzere dedektif romanı türü içerisinde dedektif ve suçlu ilişkisi var olma mücadelesi terimi açısından incelenebilir. Ayrıca hibritlik konusu bilimkurgu romanlarında incelendiğinde ortaya çıkan insan-hayvan ya da insan- robot birleşimi karakterlerinin analizi ve onların davranış şekillerinin tartışılması ve onların edebiyat eserlerinde hangi yönlerden ortaya çıktığı ve bu durumun esere yaptığı katkı açısından incelenmesi karakter analizleri açısından dayanak oluşturabilir. Bunların yanı sıra, toplumsal içgüdülerin canlıların doğal seçilimine etkisini inceleyen Darwin'in içgüdüler hakkındaki teorilerinin, edebiyat eserlerinde yer alan grupların edebi analizlerinde kullanılması edebiyat ve biyoloji bilimlerinin disiplinler arası ilişkilerinin edebiyat eserlerindeki yansımalarında tartışma noktası oluşturur.

Fakat bu çalışmada dedektif romancılığıyla evrimi bağdaştırmak, edebiyat eserini incelemekte bütünüyle yeterli değildir çünkü Sherlock Holmes karakterinin yaratımında, Conan Doyle, dönemin bilimsel düşüncesini karakter yaratımı sürecine uygulamıştır. Doyle'un bu düşünceyi, karakter yaratımında bilinçli seçimlerle gerçekleştirdiğini iddia etmek gerçekçilikten uzaktır. Doyle, bir yazar olarak dönemini oldukça analitik okuyan, aynı zamanda da mesleğinde bilimsel bilginin, eğitimin ve gözlemin üst derecede gerekli olduğu açık olan bir tıp doktorudur. Bu gözlem içerisinde eserlerini Victoria dönemi romanlarını duygusallık, aile içi sorunlar ve sınıf çatışmalarından uzak tutmaya çalışmıştır. (Sanders,1999:469)

Conan Doyle'un Darwin'den edebi tarz anlamında etkilenmiş olduğunu iddia etmek ve bu hipotezi sağlam temellere oturtmak için, Doyle'un Darwin'in

araştırmalarını okuyup ondan etkilendiğini araştırmanın ve kanıtlanmanın yanı sıra; eserlerinde Darwin'in insan hakkındaki görüşlerinin Doyle'un kurmaca dünyasını olumlu ya da olumsuz, belirgin ya da simgesel olarak etkileyip etkilemediğini incelemek ayrıca karakterleri ve izlekleri Darwin teorileri açısından sorgulamak gereklidir. Conan Doyle'un Sherlock Holmes karakterini yaratırken Darwin'in insanın doğası, gelişimi, zihinsel yapısı ve toplumsal durumu üzerine yaptığı incelemelerden düşünce bağlamında etkilenmiş olduğu ve eserlerinde Darwin'in insan hakkındaki görüşleri, var olma mücadelesi ve toplumsal içgüdüler izleklerinin öne çıktığı hipotezi bu tezin ana konusudur.

Bu çalışmada Darwin'in düşünceleri araştırma ve tartışma yöntemi olarak kullanılacak ve *A Study in Scarlet*, *The Sign of the Four* ve *The Valley of Fear* eserlerindeki insan iletişimi, etkileşimi ve doğası Darwin'in *On the Origin of Species by Means of Natural Selection, or the Preservation of Favoured Races in the Struggle for Life* ve *The Descent of Man, and Selection in Relation to Sex* adlı bilimsel araştırmalarındaki insan, var olma mücadelesi ve toplumsal içgüdüler teorileri açısından analiz edilecektir.

II. BÖLÜM

A STUDY IN SCARLET VE BİLİMSEL KARAKTER

Bu bölümde dedektif Sherlock Holmes karakterinin, bilimsel bir karakter olarak ortaya çıkışında Darwin'in Origin *of the Species* ve *The Descent of Man* adlı araştırmalarının etkisi incelenecektir.

Sanat her devirde estetik kaygıyı aramıştır fakat roman sanatı sadece estetik kaygının sahip olduğu bir bütün değil; aynı zamanda da gerçeklik olgusunu estetik güzellikle bütünleştirebilmiş bir yapıdır. 19. yy. ve takip eden yüzyıllarda "Sanayi Devrimi" toplumsal hayatı büyük ölçüde değiştirmiş, şekillendirmiş ve yeniden yapılandırmıştır. Sanayi devrimi sonrası ortaya çıkan teknolojik gelişmeler de aslında düşünme gücünün yetkin kullanımı sayesinde ortaya çıkmıştır. Batı toplumu bu değişimin tam ortasında bulunmaktadır. Özellikle Charles Darwin'in *On the Origin of Species by Means of Natural Selection, or the Preservation of Favoured Races in the Struggle for Life* ve *The Descent of Man, and Selection in Relation to Sex* adlı bilimsel araştırma ve incelemelerinin de etkisiyle, bilimsel düşünce ve gözlem daha da fazla önem kazanmıştır. Bu durumun da İngiliz Edebiyatından bağımsız kalması düşünülemez çünkü Viktorya Dönemi İngiliz Edebiyatındaki temel unsurlardan duygusallık ve tanrıya bağlılığın- bir anda etkisini yitirmese de- yapısında bilimsel düşünce, mantık ve gözlem gücünün etkili olduğu aynı zaman da merak ve gizem unsurunu da kullanan edebi türlerin ortaya çıkmasına uygun bir ortam yaratmıştır. İngiliz toplumu onları duyguların egemen olduğu bir edebiyat türünden içinde bilimin de önem kazandığı ve salt tanrı anlayışı ve kaderciliğin öneminin azaldığı bir

türe doğru yönelmesi için İngiliz edebiyatı içerisinde klasik olarak kabul gören eserlerin de etkisiyle hazır hale gelmiştir. Özellikle roman türünde gelişen 19. yy. İngiliz edebiyatının da bu yeniden yapılanmadan etkilenmemesi mümkün değildir. Bilimsel bilgiyi, mantık kuralları ve gözlem gücü ile bütünleştirerek aydınlatıcı bir görev üstlenen dedektif tipinin ortaya çıkması ile birlikte dedektif romanı türü, önceleri yüksek bir sanat eseri niteliği taşımadığı düşünülse de romanın alt bir türü olarak ortaya çıkar böylece toplum merakının ve gizemli olana duyulan bilme ve ortaya çıkarma isteği ölçüsünde okurdan büyük bir talep görür.

> Darwin teorisini şekillendiren bu dönemin Sir Arthur Conan Doyle'un karizmatik, bilimsel ve alabildiğine mantıklı özel dedektifi ortaya çıkarması şaşırtıcı değildir. Bilim adamları, ince detayları tartışmaya devam etseler bile, doğanın bütünlüğünü ortaya çıkarıyor görülmektedirler ve fiziksel dünyanın nasıl işlediğinin tam bir resmini ortaya çıkarmanın mümkün olduğunu göstermektedirler. Böyle bir bilgi ile hiçbir sır gözlemleyen bir zihinden gizlenemez. Darwin ve Sherlock Holmes profesyonel olarak eğitim gören ve çalışan olarak değil de amatör olmakla birbirlerine benzemektedirler. Holmes özel dedektiflerin metaforik doğuşunda sağlarken, onun kadar yetenekli ve vukuflu Darwin, bilimsel tarzın azalmasını tasvir eder.
>
> (Ede ve Cormack, 2003:224)

Bu bağlamda, Arthur Conan Doyle'u da bu kültürel miras ve bilimsel birikimden ayrı tutmamak gerekir çünkü asıl mesleği doktorluk olan Doyle, *A Study in Scarlet* adlı romanında gözlem gücünü kullanabilen ve mantık ilkelerini olayların çözümüne yansıtan, Sherlock Holmes karakterini yaratmıştır. Sherlock dedektif romanlarında olduğu üzere düzen sağlayan kişidir fakat bunun yanı sıra araştırma yapan ve araştırmalarını mantığının süzgecinden geçiren bir karakterdir. Böylece onu diğer polis dedektiflerinden ayıran yöne ortaya çıkar. Bu da onun bilimsel bilgiyi

amaç doğrultusunda kullanması, tasnif etmesi ve yorumlamasıdır. Sherlock Holmes karakterinin ilk betimlendiği roman *A Study in Scarlet*'tır. Doyle ilk romanını ve Sherlock Holmes isminin ortaya çıkışını şöyle değerlendirir:

> Sonunda 1887'de Sherlock Holmes'un ortaya çıktığı ilk kitap olan A Study in Scarlet'ı yazdım. İsmi nasıl verdiğimi bilmiyorum. Birgün "Sherringford Holmes", "Sherrington Hope" ve bütün başka kombinasyonlarla dolu olan bir kâğıda bakıyordum Sonunda kâğıdın altına "Sherlock Holmes" yazmıştım. A Study in Scarlet Beeton's Annual'ın yılbaşı sayısında çıktı. O zamanlar gözle görülür bir başarı elde etmeyen kitap sonraları birçok kişi tarafından okundu.
>
> (Orel:1991:160)

A Study in Scarlet'ın ilk bölümü, doktorluk mesleğini savaşta sürdüren Watson'un kısa hayat hikâyesi ile başlamaktadır. İngiltere'nin Afganistan'da yaptığı savaşta yaralanmıştır ve arkadaşının yardımı ile ölümden veya esir düşmekten kurtulmuştur. Hayatta kalma mücadelesi romanın giriş bölümünde mevcut olduğu kadar gelişme ve sonuç bölümlerinde de mevcuttur. İngiltere'nin sömürgelerini korumak amacıyla Afganistan'da ki savaşı aslında Darwin'in farklı okumaları ve eserlerine farklı açılardan bakılarak yapılan saptamalarda bir 'Var olma Savaşı'dır."Var olma savaşı, bütün organik varlıkların büyük oranda çoğalma eğiliminde olmasının kaçınılmaz sonucudur. "(Origin,89) Bu bağlamda İngiltere Darwin düşünce sistemi bağlamında yayılmak ve çoğalmak için savaşmaktadır. İngiltere'nin var olma mücadelesi koloni ve kolonicilik sonrası edebiyat araştırmalarının bir konusuyken, asıl incelenmesi gereken karakterler arasında var olma mücadelesi izleğinin Doyle tarafından nasıl yansıtıldığı sorusudur.

Eser, anlatıcı Watson'un bakış açısı ile anlatılmaya başlanır. Dr. Watson savaşta yaralandığı için zorunlu olarak Londra'ya geri döner. Arkadaşı Stamford ile kendi durumu hakkında konuştuktan sonra kalacak bir yer aradığını belirtir. O da Sherlock Holmes adında "garip" bir adamın da kalacak bir yer aradığını söyler.(Study,5) "Garip" kelimesi Sherlock Holmes'un diğer karakterler tarafından algısına ışık tutmaktadır. Bu açıdan Stamford'un bakış açısı, diğer Doyle'un diğer romanlarında da Watson'un bakış açısı ile anlatılacağı için, önemlidir. Stamford'un Holmes hakkındaki düşüncesi şu şekildedir. "Biraz tuhaf fikirleri vardır- bazı bilim dallarına aşırı meraklıdır. Bildiğim kadarıyla da oldukça nazik biridir."(Study:5) Sherlock Holmes, kendi kendine deneyler yapan ve bilime değer veren bir karakterdir. Resmi bir eğitimi olmamasına rağmen; kendini yetiştirmiştir. Burada kendi kendine deneyler yapan ve resmi bir kuruma ait olmadan çalışmalarını sürdüren Holmes farklı bir insan algısı yaratır. Doyle, Sherlock Holmes'a deneyleri ve araştırmaları yoluyla bilim insanı niteliği kazandırır. Holmes laboratuarda çalışmalar yaparken şöyle tasvir edilir:

> Burası sayısız şişenin dizili olup, karmakarışık bir halde bulunduğu, yüksek tavanlı bir odaydı. Dağınık bir halde duran geniş ve alçak masaların üzerinde imbikler, deney tüpleri ve mavi bir ışık saçan küçük Bunsen lambaları vardı. İçeride, odanın uzak bir köşesindeki masaya eğilip tüm dikkatini çalışmasına vermiş bir öğrenciden başka kimse yoktu. Ayak seslerimizi duyunca arkasına baktı ve sevinçli bir sesle eğildi yerden doğruldu. Elinde deney tüpüyle bize koşarak, "Buldum! Buldum," diye bağırdı. "Başka hiçbir şey tarafından değil de yalnızca hemoglobin tarafından çökertilen bir ayraç buldum." Altın madeni bulmuş olsaydı, yüzünden bu kadar büyük bir sevinç okunmazdı.
>
> (A Study in Scarlet,6)

Holmes'un bu tasviri onun araştırma ve inceleme faaliyetlerine olan düşkünlüğünü göstermekle beraber onun sadece laboratuar içinde deneyler yapan ve bulduğu şeyleri sadece bilim kitaplarında olan bir bilim adamı gibi düşünmemek gerekmektedir çünkü Holmes buluşlarını suç bilimi çerçevesinde değerlendirerek adaletin sağlanması için davalarında bilimi kullanır. O halde Holmes'un ürettiği bilim pratik anlamda işe koşularak, onu dedektif olarak var olma mücadelesinde üstün hale getirmektedir. Laboratuardaki uğraşlarının yanı sıra, Holmes, Watson ile ilk görüşmelerinde onun hemen Afganistan'da bulunmuş olduğunu anlamıştır. Bu açıdan gözlem yeteneği oldukça kuvvetlidir. Ayrıca kriminoloji bilimine katkısı olabilecek araştırmalar için bir bilim adamı gibi uğraşmaktadır. Holmes tıp bilimi ve dedektifliği birleştirmeye çalışarak gözle görülür, kanıtlar elde etme çabası içerisindedir. Bu da onun nesnel olma çabasının bir göstergesidir. Kan testi üzerine araştırma yapan Holmes'in tasviri oldukça bilimseldir. Bu durum resmi bir eğitim almamış bir kişi için oldukça garip görünmesine rağmen; Darwin'in "en uygunların kalımı" düşüncesine göre oldukça dikkat çekicidir. Darwin, *Origin of the Species* adlı araştırmasında canlıların değişiklik gösteren şartlara uyum sağladığını şu sözleriyle açıklamaktadır: "…,bir türü değişmiş koşullara daha iyi uyarlayarak o türün bireylerine herhangi bir yararı olan hafif değişiklikler korunmaya eğilimli olur; ve doğal seçme, geliştirme çalışması için boş alan bulur."(Origin,105) Darwin'in bu teorisi aslında biyolojik bir değişimin sürerliliğine işaret etse de insan için değerlendirildiği zaman davranış sürerliliği bakımından bu teori canlıların deneyim kazanarak ve bu deneyimleri hayatta uygulayarak başarılı olmaları, aynı zamanda bu davranış türlerini yararcı düzlemde korumaları anlaşılmaktadır.

Sherlock Holmes, suç ve bilimi birleştirme çabasının haklılığını savunmaktadır. Bu çabasının amacını şu sözlerle dile getirir: "Bu test daha önce icat edilmiş olsaydı, dünyadaki yüzlerce insan, işledikleri suçların cezasını çok uzun zaman önce çekecekti."(Study,7) Holmes'un adalet anlayışının içerisinde objektiflik hâkimdir. Çoğu kez klasik soruşturma yöntemleri, Holmes hikâyelerinde çok daha karmaşık olaylar mevcut olduğu için yetersiz kalmaktadırlar. Bu durum Holmes'u dedektifliğin yanı sıra bilim adamlığına da yakınlaştırmaktadır çünkü o da nasıl Darwin teorilerini ispatlamaya çalışırken tasnif edici ve gözlemci olarak bilim etiğine de sağdık kalıyorsa; Sherlock Holmes'te aynı şekilde bilime ve nesnel kanıtlara sağdık kalmaktadır. Holmes'un bilim adamlığı ve dedektiflik kimliği birbiriyle bir denge halinde kurgulanmıştır.

A Study in Scarlet'ın ikinci bölümünde anlatıcı Watson, Holmes'u tanıtmaya ve onun gündelik yaşamına ışık tutmaya devam eder. Watson'a göre Holmes ilk bakışta düzenli ve birlikte yaşanılabilecek bir kişidir. Sabahları erken kalkar ve "çalışma azmi geldi mi hiçbir şey gücünü azaltmazdı…" (Study,10) Holmes bazen garip bir sessizliğe gömülür ve Watson onun uyuşturucu bağımlısı olduğundan şüphelenmektedir. Watson, Holmes'un hayatındaki gizeme merak duymaktadır. " Bu şartlar altında, arkadaşımın üzerindeki sır perdesini seve seve kabullendim ve zamanımın çoğunu bu sırrı çözmeye çalışarak harcadım." (Study,11) Watson hem anlatıcı hem de Holmes'un arkadaşı olarak onu gözlemlemektedir. Watson aynı zamanda Holmes'un bilgi birikimi ve mesleki bakış açısından önemli bilgiler sunar. Watson onun bildiklerinin yanı sıra bilmediği şeyleri de göz önünde bulundurduğunda oldukça şaşırır:

> Holmes'un bilgisizliği de, bilgisi kadar olağanüstüydü. Çağdaş edebiyattan, felsefeden ve politikadan neredeyse hiçbir şey bilmiyordu. Thomas Carlyl'dan birkaç dize alıntı yapmam üzerine, saf bir şekilde onun kim olduğunu sordu. Kopernik Düzeni ve Güneş Sisteminin nasıl oluştuğundan habersiz olduğunu görünce şaşkınlığım doruk noktasına çıktı. On dokuzuncu yüzyılda herhangi bir medeni insanın, dünyanın güneşin çevresinde döndüğü gerçeğini bilmemesi o kadar garipti ki bunları bilmediğine kendimi zor inandırdım.
>
> (Study, 11)

Holmes bilgi ve bunu kullanış biçimi açısından değerlendirildiğinde faydacılık esasına göre hareket etmektedir. Ona göre işine yaramayan bilgi değersizdir ve insan beyni bir "empty attic" olduğu için bunları hafızada tutmaya da gerek yoktur. Darwin düşünce sistemi bağlamında, Holmes'un bilgileri de bir seçmeye uğramıştır. Var olma savaşı içerisinde canlıyı/insanı ayakta tutacak ve hayatta kalmasını sağlayacak ve onu rahat bir düzleme getirecek bilgi toplamı dışındaki bilgi gereksizdir. Darwin bu fikri şu düşüncesiyle destekler. " toplumsal hayvanlarda, seçilmiş bir değişiklik toplumun çıkarınaysa, her birey yapısını toplum yararına uyarlar."(Origin,110) Birey toplumu oluşturan en temel öğe olduğu için o da uygun yapısal duruma uyum sağlamak adına kullanışlı bilgiyi muhafaza etmektedir. Bir sistem oluşturan insan topluluğunda kuramcılar ve uygulamacılar bulunmaktadır. Kuramcılar yeni bilgi üretme konusunda çalışmalar yaparken; uygulamacılar üretilen bilgiyi durumlara ve koşullara uygularlar ve bundan dönüt alırlar.

Kuramcı ↔ Uygulamacı

Holmes

Holmes, hem kuramcı hem de deneyci niteliklere sahipken aynı zamanda bir uygulamacıdır. Watson, Holmes hakkında bilgi birikiminin kabataslak bir listesini

çıkarır ve bunu derecelendirir. Watson'un bu gözlemi onu Sherlock Holmes'tan ayıran bir özelliğini yansıtır. Burada Doyle, bilimsel bir karakter olan Sherlock Holmes ile sadece gözlemci ve anlatıcı rol üstlenen Watson ile arasındaki farkı betimlemiştir. Holmes bir bilim adamı gibi deneyler yaparak yaratıcı bir nitelik gösterirken; Watson sadece anlatıcı olarak değerlendirilebilir. Holmes'un bilimsel bulgularla desteklediği görüşleri; olayları, davaları ve dedektiflik mesleğini iyi yönde değiştirir fakat Watson'un gözlemleri var olanı anlatmaktan öteye geçemez.

1. Edebiyat Bilgisi- Sıfır.
2. Felsefe Bilgisi- Sıfır.
3. Astronomi Bilgisi- Sıfır.
4. Politika Bilgisi- Az.
5. Botanik Bilgisi- Değişken. Genel olarak belladon, afyon ve zehirler konusunda bilgisi iyi. Bahçıvanlık hakkında hiçbir şey bilmiyor.
6. Jeoloji bilgisi- Pratik ama sınırlı. Bir bakışta, toprak türlerini birbirinden ayırabiliyor. Yapılan yürüyüşlerden sonra bana, pantolonundaki çamur lekelerini gösterip renklerinden ve koyuluğundan, bu lekelerin Londra'nın hangi bölgesinde üzerine bulaşmış olabileceğini söylüyor.
7. Kimya Bilgisi- Çok derin.
8. Anatomi Bilgisi- Kusursuz ama sistematik değil.
9. Kriminoloji Bilgisi çok fazla. Yüzyılda yaşanmış ve işlenmiş olan bütün cinayet ve skandalları en ince ayrıntısına kadar biliyor.
10. İyi viyolonsel çalıyor.
11. Yetenekli bir eskrimci, boksör ve kılıç ustası
12. İngiliz yasaları üzerinde iyi bir pratik bilgisi var.

(Study,12-13)

Görüldüğü üzere Watson, Holmes'un bilgi birikimini sınıflandırmaya çalışmaktadır ve bu sınıflandırma içerisinde de bir öğretmen gibi bilgiyi kullanması açısından derecelendirme yapmaktadır. Holmes bu özelliklerinin yanı sıra, suç ve

ceza eylemlerinde problem çözücü bir rol üstlenir. İnsan topluluğu ve yönetim sisteminin ayakta kalması büyük ölçüde adalet mekanizmasının işlerliği ile gerçekleştiği için Holmes sistemin devamını sağlamaktadır. Bu noktada, Holmes için suçluyu bulmak, ya da cinayet olayındaki sis perdesini aralamak açısından botanik, jeoloji, anatomi, yakın dövüş ve kanun bilgisi dışındaki bilgiler pek de önemli değildir. Sherlock Holmes'un sabahleyin bir gazetede okuduğu ve özellikle işaretlediği makalede: "… iyi gözlem ve analiz etme güçlerine sahip birini aldatmak imkansızdı." (Study,14) Gözlem bir bilim insanı için bilgiye ulaşmakta en önemli kaynaktır çünkü bilimi oluşturmak için en temel öğe nitelikli bir gözlem yapmaktır.

Holmes diğer dedektiflerden kendini ayrı tutmaktadır çünkü onu sınırlayan resmi bir kuruma ait değildir ve bu bağlamda kendi yaptığı işi şöyle tanımlamaktadır: "Ben bir danışman dedektifim, bunun ne anlama geldiğini umarım anlamışsınızdır. Burada, Londra'da, Devlete bağlı ve özel birçok dedektif vardır. Bu insanlar hata yaptı mı, bana gelirler ve ben de onları doğru ize yöneltirim." (Study, 15) Holmes Londra'daki dedektif ve polisleri doğru bir düzleme yöneltirken aynı zamanda onlarla bir mücadele içindedir çünkü Holmes eğer dedektifler ve kanun sağlayıcılar sınıfı içerisinde düşünülürse, onlardan kullandığı teknik, yöntem ve düşünce sistemi bakımından farklılık gösteren bir konum elde eder. Darwin düşünce sistemiyle incelendiğinde Holmes kanun koruyucular zümresine mensup olduğundan yaptığı iş bakımından onlarla aynı sınıf içerisine dâhil edilebilir.

Darwin'e göre *Origin of the Species*'te aynı sınıfa dâhil olan canlıların mücadele içerisinde olduklarını şu sözlerle ifade eder: "Aynı cinsin türleri huy ve doğal özellik bakımından her zaman değilse de çoğu zaman ve yapı bakımından her zaman çok benzer oldukları için, birbirleriyle yarışmak durumunda kalırlarsa,

aralarındaki savaş farklı cinslerin türleri arasında olduğundan genellikle daha zorlu olur.” (Origin, 100) Darwin burada aynı cins ve benzer özellik gösteren canlıların mücadelesini biyolojik olarak temellendirmektedir. Sherlock Holmes hikâyeleri açısından acaba Holmes’un diğer meslektaşları Gregson ve Lestrade ile zorlu bir mücadele içerisinde midir? Teorik düzlemde suçlu ile bir mücadele içerisinde midir? Aslında tam anlamıyla fiziksel olarak nitelendirilmesi güç olsa da Holmes’un diğer dedektiflerden farkı onun bilgi birikimi, gözlem gücü ve bilgiyi kullanma şekli ve yöntemleridir. Holmes bilgiyi kullanma şeklinin olayların çözümünü kolaylaştırdığını düşünmektedir. Holmes’e göre gözlem onun ‘ikinci doğası’dır. Darwin’in canlılar üzerine yaptığı gözlemlerden sonuçlar çıkardığı gibi, Holmes’da karşısındaki insan üzerine yaptığı gözlemlerden, o kişinin mesleği ve bulunduğu yerler hakkında bazı yargılara varır. Holmes Watson’ın ilk bakışta Afganistan’da bulunduğunu nasıl anladığını gözlem ilkelerini sıralayarak şöyle anlatır:

> Afganistan’dan geldiğinizi hemen anlamıştım. Uzun zamandır süregelen alışkanlığım sonucunda, düşünceler kafamdan sırayla öyle kolay geçti ki aradaki adımları düşünmeden sonuca vardım. Yine de bazı adımlar attım. Düşünceler kafamdan sırayla şöyle geçti, ‘Karşımda, tıp doktoru tipli bir beyefendi var ama asker havası da var. Öyleyse, kesinlikle ordu doktoru olmalı. Tropikal iklimden yeni gelmiş olmalı çünkü yüzü esmer ve derisinin doğal rengi bu değil çünkü bilekleri açık renk. ... Tropikal iklimin neresinde İngiliz ordusunun bir doktoru, bu kadar zorluk çekip, kolundan yaralanabilir? Tabii ki Afganistan’da, bu düşüncelerin kafamdan geçmesi bir saniyemi bile almadı.
>
> (Study,16)

Holmes diğer meslektaşlarıyla, aslında her zaman kazanan taraf olsa da mesleki açıdan bir mücadele içerisindedir. Gregson ve Lestrade Scotland Yard

dedektifleridir. Holmes bu dedektifleri hızlı ve etkili olmalarına rağmen yöntemlerinin basmakalıp olması ve birbirlerine yardım edecekleri yerde kıskançlık yapmaları nedeniyle eleştirmektedir. Holmes'un bu dedektifler ile mücadelesinin yanı sıra işlediği suç apaçık ortada olmayan suçlularla da zihinsel yönden bir mücadele içerisindedir. Bu da aslında hem fiziki fakat daha çok mantık, bilgi ve yetilerin kullanımının ağır bastığı bir savaştır. *A Study in Scarlet*'ta Sherlock Holmes'un ilk işi olarak, muhtemelen çok daha önce çeşitli olayları çözmüş olmalı ki diğer dedektifle Gregson ve Lestrade ona saygı duymaktadır, "The Lauriston Gardens Mystery" verilir. Gregson bir mektupla Brixton yolundaki Lauriston bahçelerinde bir cinayet olayının gerçekleştiğini, yerde yatan bir ceset olduğunu fakat olay yerinde kan bulunmasına rağmen; cesette kan olmadığını ve bu konu hakkında yardım istediğini belirtir. Görüldüğü üzere Holmes Gregson ve Lestrade gibi diğer Scotland Yard dedektiflerinden bir adım öndedir. Onun bu yarış içerisinde önde olmasının nedenlerinden biri de aldığı davalarda önyargılar ve temellendirilmemiş gözlemlerden çok, bilginin etkin kullanımının ağır basmasıdır. Nesnel kanıt olmadan yapılanların hatalı sonuçlar doğuracağını düşünerek şöyle der: "Henüz elimizde hiçbir bilgi yok," diye cevapladı. Holmes'e göre kanıt suçluyu bulmaktaki ilk aşamadır ve "tüm kanıtları görmeden teoriler yürütmek büyük bir hatadır. Kararlarınızı aleyhte etkiler."(Study,20) Holmes aynı zamanda gizemli olaylara tutkuludur onun bu tutkusu dedektif Gregson tarafından şöyle dile getirilir: "Sanırım elimizden gelen her şeyi yaptık,' diye cevapladı; "Bu oldukça tuhaf bir dava ve bu tür davaların sizin iştahınızı oldukça kabarttığını bilirim."(Study,21). Buna karşın Lestrade and Gregson olayla ilgili çıkarımlarda bulunmamaktadır çünkü Gregson'a göre hiçbir kanıt mevcut olmamakla birlikte; Lestrade'e göre gördüğü vakaların en şaşırtıcısı budur. Bununla

birlikte olay mahallinde kan olmasına rağmen maktule ait hiçbir yara yoktur. Holmes bunun başka bir kişiye ait olduğunu düşünerek Gregson'un da tanık olduğu Van Jansen'im ölümü olayını hatırlar. Gregson'un aksine Holmes'un hafızası oldukça kuvvetlidir. Holmes maktulun cebinden çıkan kanıtları sorar çünkü her detay ve bulgu olayın çözümü için oldukça gereklidir fakat bu detayları görebilmek için hayat deneyimi ve mesleki bilgi gereklidir. Maktulün cebinden çıkanlar arasında altın bir saat(Londra menşeyli), altın yüzük(mason işaretli), altın topluiğne ve E.J. Drebber ve Joseph Stangerson'a gönderilecek iki mektup, dikkatlerini çekmektedir. Holmes olay yerindeki duvarları incelerken kanla yazılmış "RACHE" kelimesi bulunur. Gregson bunun "Rachel" diye bir kadın ismi olduğunu düşünür. Tabiki bu çıkarım ilk elden oldukça basit görünmektedir. Watson, Sherlock Holmes'un araştırma yaparkenki durumunu tasvir eder ve özellikle koku alırken halini bir av köpeğine benzetir: "Onu seyrederken elimde olmadan safkan, iyi eğitilmiş bir av köpeğinin kaybettiği kokuyu bulana kadar merakla ve hızla ileri geri koşmasını hatırladım." Bu detaylı gözlem ve araştırmalardan sonra Holmes görüşlerini Gregson ve Lestrade ile paylaşır. Bunun sonucunda iki dedektif olayın nasıl gerçekleştiğini sorar. Holmes cinayetin zehirle işlendiğini, duvardaki yazının ise Almanca "öç" demek olduğunu ve Miss Rachel'i takip etmelerini salık verir. Holmes bulgulara ve sonuçlara nasıl ulaştığını anlatırken, gözlükten faydalanarak duvardaki yazıyı okuduğunu ve yerdeki küllerin özel bir tür sigaraya ait olduğunu sigara külleri hakkında özel bir çalışma yaptığı için anladığını söyler. Bu durum aslında gözlem ve bilginin yetkin kullanımına işaret etmektedir. Her ne kadar sigara külleri hakkında Holmes'un çalışması okura önemsiz görünse de dönem itibariyle tütün kullanımının yaygınlaşmaya başladığı ve tütünlerin belirli menşeyleri olduğu için kullanan kişinin bunu temin etme yeri belirli olduğundan

Holmes gibi detaycı bir dedektife ipucu olmuştur. Holmes'un diğer delil hakkındaki yorumu oldukça dikkat çekicidir. Duvardaki "RACHE" yazısındaki "A" harfine işaret ederek bu harfin gerçek bir Alman tarafından yazılmadığını, yalnızca olayı 'sosyalizm ve gizli cemiyetlere yönlendirmek için bir başka kişi tarafından polisi yanıltmak için yapıldığını ifade eder. Burada sonuca yönelik yorumlar yapılmaktayken, Lestrade diğer şüpheli Mr. Joseph Sangerson'un Haliday's Private Oteli'nde sabaha karşı altı sularında ölü bulunduğunu bildirir. Stangerson kalbinden bıçaklanmış ve yine olay mahallinde "Rache" yazısı mevcuttur. Deliller incelendiğinde, Stangerson'un cebinden çıkanlar arasında "J.H. Avrupa'da" yazılı bir kâğıt ve içinde haplar olan bir kutu vardır. Holmes bu hapların suda eriyebilir olduğunu Watson'a teyit ettirir. Hapların bazıları zehirli fakat bazı parçaları değildir. Holmes bu durumu diğer dedektiflere göstermek ve doğrulamak için terrier cinsi bir köpekte bu hapları dener ve köpek birinci hap parçasında olmasa da ikinci hap sütle karıştırılıp tekrar köpeğe verildiğinde köpek aniden ölür. Holmes teorisinin ispatını gördüğü zaman mutlu olmakla beraber körü körüne bir görüşte saplanıp kalmanın yanlış olduğunu düşünerek bir öz eleştiri yapmayı ihmal etmez:

> Sherlock Holmes, derin bir nefes aldı ve alnındaki teri sildi. " Daha çok bilgim olmalıydı," dedi; "Uzun bir tümdengelim zinciri sonucu edindiğim bir bilgi, gözüme yanlış gözükürse bunun başka bir anlama gelebileceğini şimdiye kadar çoktan öğrenmeliydim. Kutudaki iki haptan biri, en öldürücü zehirlerden birini taşırken diğeri son derece zararsızdı. Bunu, daha kutuyu görmeden önce anlamalıydım.
>
> (Study, 51)

Holmes, olayı çözmek için ikinci aşamaya geçer. Mantık ilkelerini doğru yönde kullanan Holmes ve ipuçlarını takip ederken oldukça dikkatlidir. İki olayda da zehirli hapların olduğunu ve bu hapların kurbanlara iki şıklı bir şans olarak

sunulduğunu aynı zamanda bu cinayetlerin bir öç alma duygusuyla yapıldığını keşfetmiştir. Aynı zamanda diğer dedektiflerin olayı çözmedeki başarısızlığını da eleştirirken aslında bu tür suçlara aşırı detaycı baktıkları için (ki kendisi de aslında aşırı detaycı bakmaktadır) hataya düştüklerini fark eder. Suç ve gizem arasındaki ilişkiyi şu sözlerle dile getirir: "Tuhaflıkla, gizemi birbirine karıştırmak hatadır. En sıradan görünen suç, her zaman için en esrarengiz suçtur çünkü, tümdengelimlerde bulunacak hiçbir yeni ya da özel yönü yoktur." (Study,51) Gregson, Holmes'un kendi yöntemleri olduğunu ve buna saygı duyduğunu belirtir fakat kendilerinden daha fazla şey bildiğini ve bunu paylaşmadığını iddia eder. Dedektiflerin Holmes'ten beklentileri suçlunun adıdır fakat Holmes sadece suçlunun kimliğini bilmenin küçük bir şey olduğunu belirtir. Holmes suçlunun ismini değiştirmediği için oldukça cesur olduğuna inanır ve bu iki cinayetin de resmi polis gücünün ötesinde davalar olduğunu belirtir. Holmes bu olayın çözümünde sokaklarda para vererek bir grup oluşturduğu kişilere güvenmektedir fakat Lestrade ve Gregson eski yöntemlerin olayın çözümü için daha iyi olduğunu düşünürler. Holmes sokaktaki yardımcılarını getiren arabacıyı yukarı çağırtır ve ondan eşyayı kaldırmak için yardım istediği sırada bu kişinin Enoch Drebber ve Joseph Stangerson'u öldüren Jefferson Hope olduğunu söyleyerek arabacıyı tutuklar. Bu tutuklama katilin bulunduğuna kesinleştirse de olayların neden yaşandığına ve bu tutuklanan kişinin diğerlerini neden öldürdüğü sorusuna kesin bir cevap vermez. Hikâyenin bundan sonrası ikinci bölüme bırakılarak aslında bir flashback olarak verilir. "Geniş Alkali Düzlük" balığıyla olayla bağlantılı ve Amerika'da geçen farklı bir hikâyeye yer verilir.

Bu hikâyenin giriş kısmında doğanın tasviri daha sonra anlatılacak olaylar için bir alt yapı oluşturmaktadır. Doğanın, insanoğlu üzerine olan olumsuz etkisi açısından bu tasvir oldukça dikkat çekicidir:

> Bu vahşi bölgede, doğanın bütün özellikleri görülmektedir. Karla kaplı yüksek dağlar ve karanlık, kasvetli vadiler iç içedir. Sivri kanyonlardan sürekli akan ırmaklar ve kışın karla beyazlaşan, yazın alkali tozuyla grileşen engin ovalar vardır. Hepsi de kıraçlık, konuk sevmezlik ve ıstırap belirtileri taşır. Bu ıssız yerde yaşayan hiç kimse yoktur.
>
> (Study,57)

Bu bölümde John Ferrier ve küçük kızı Lucy çölde bir başlarına kalmıştır, güneye doğru giderken diğer aile üyeleri ve yanındakiler açlık ve susuzluktan ölmüşlerdir. John Ferrier ve kızı da ölecekleri sırada oradan geçen bir mormon grubu bunları görür ve Mormonların başı olan Brigham Young hayatta kalmalarını mormon inancını benimsemeleri durumunda sağlayacaklarını belirtirler ve John ve Lucy'i aralarına alırlar. Kısa sürede yetenekli bir avcı olduğunu gösteren John Ferrier'e Mormonlar tarafından büyük bir arazi verilir ve John orada bir çiftlik kurar. Yıllar geçer küçük Lucy evlilik çağına gelir. Bu arada Lucy Jefferson Hope ile tanışır. Jefferson Hope'ta bir avcıdır üç aylık bir iş için gider ve dönüşte Lucy ile evlenmek niyetindedir. Bu arada John Ferrier Joseph Stangerson ve John Ferrier tarafından ziyaret edilir. Bu iki mormon genci Jucy ile evlenmek isterler. John Ferrier Lucy'nin aslında tam bir mormon olmaması sebebiyle bu gençlerden biri ile evlenmesini istememeyerek bu gençleri kovar. Mormonlar sıkı toplum düzenine sahip oldukları için bu isteğin reddi sebebiyle dörtler konseyi adı verilen kişiler tarafından uyarılır ve bir ay içerisinde Lucy'nin gençlerden birisiyle evlenmesini aksi takdirde başlarına

kötü şeyler geleceğini söyleyerek John Ferrier'i tehdit ederler. Jefferson Hope köye döndüğünde John Ferrier'in öldürüldüğünü ve Jucy'nin Derbber'la zorla evlendirildiğini ve Lucy'nin de bir ay önce üzüntüden öldüğünü öğrenir. Hope Stangerson ve Drebber'dan bu yaptıkları için öç almak ister ve onları Amerika'da uzun bir süre takip ettikten sonra izlerini Londra'da bulur ve cinayetleri işler. Drebber'ı bulur ve ona yanında taşıdığı biri zehirli diğeri zehirsiz olan hapları uzatır, zehirsizi kendi yutar ve diğerini de Drebber'a vererek intikamını alır. Bu arada burnu kanadığı için duvara daha önce gazetede gördüğü ve gizli toplulukları işaret eden "Rache" yazısını duvara yazar.

Stangerson'u da takip ettiğini halliday private otel'de onu bulduğunu ve Drebber'ın ölümünü ona da anlattıktan sonra aynı zehirli hap teklifini ona da yapar fakat boğuşma sırasında Stangerson'u kalbinden bıçakladığını itiraf eder. Holmes Jefferson Hope'un bütün bu suçlar arasında yardım görmüş olduğunu düşünür ve ona kimden yardım aldığını sorar fakat Hope bu soruyu cevapsız bırakır. Jefferson Hope aort anevrizması olduğu için mahkemeye çıkmadan ölür. Holmes bu davayı basit olarak nitelendirir ve bu olayın çözümündeki kullandığı düşünme sistemini şu sözlerle dile getirir:

> Bu tür bir sorunu çözerken, en önemli şey, olayların ardında yatanlar hakkında mantık yürütebilmektir. Bu, çok faydalı ve kolay bir yoldur ama, insanlar bu yola pek başvurmazlar. Hayatın gündelik olaylarında ise ilerisi hakkında mantık yürütmek faydalı olduğundan, diğer yol unutulur. Sentez yoluyla mantık yürüten elli kişi varsa çözümlemelere vararak mantık yürüten bir kişi vardır.
>
> (Study,102)

Yukarıdaki alıntıda da açıkça belirttiği gibi Holmes insanların tümden gelim açısından olaylara bakamadıklarını ve analitik düşünemediklerini söyler. Tümden gelim Holmes'un olay çözümünde kullandığı ve onu diğer dedektiflerden ayıran en önemli metotlarından biridir. Holmes *A Study in Scarlet'*ta tümden gelimi önemli ölçüde ustaca kullanmıştır. Drebber ve Stangerson cinayetlerinin katilinin bulunmasında geçmişte yaşanan olayları araştırmak ve tahlil ederek oturmamış parçaları birbirleriyle bağdaştırarak çözüm yolunu aramıştır. Conan Doyle, Sherlock Holmes karakterini ilk olarak kullandığı bu eserde okuyucunun zihnini bulandırmak için vakaları çözümü olmayan cinayetlermiş göstermiştir. Aynı zamanda hikâye içinde farklı bir hikâye daha konumlandırarak okurun tüm algısını başka yönlere çekmiştir. Drebber ve Stangerson'un ölümleri ilk bakışta gizemli bir cemiyetin işleri gibi gözükse de aslında öç almaya çalışan masum bir kişinin zihinsel yetilerini kullanması sonucu gizemli hale gelmiştir.

Darwin, insanın doğası ve Holmes üçleminde ilerlersek Darwin'e göre insan doğada bulunan varlıkların en üstünüdür. Bu görüsünü *İnsanın Türeyişi* adlı eserinde şöyle belirtir:

> İnsan, günümüzde bulunabileceği en kaba saba durumunda bile bu topraklar üzerinde şimdiye kadar gelip geçmiş en bastırıcı hayvandır. Yeryüzündeki öteki üst organize olmuş biçimlerinin herhangi birinden daha yaygın olarak bulunmaktadır ve bütün ötekiler onun önünde eğilirler. O, bu çok büyük üstünlüğünü zihinsel yetilerine, onu kendi benzerlerine yardım etme ve onları savunmaya yönelten toplumsal alışkanlıklarına, törelerine ve beden yapısına borçludur.
>
> (Descent,136-137)

Bu bağlamda Holmes çevresinde bulunanlardan bedeni olarak olmasa bile düşünme gücü açısından özellikle Gregson ve Lestrade'e göre daha üstündür. Holmes adaleti saglayarak toplumsal yapının korunması için çalışmaktadır ama bunu yaparken de bir yandan topluma hizmet ederken bir yandan bireysel ve üstün olmak durumundadır. Diğer dedektiflerden ve avcı Jefferson Hope'tan bedenen güçlü değildir ama bedenini doğru kullanabilmek için yeterli bilgi donanımına sahiptir. Hem bir boksör hem de iyi derecede kılıç kullanır. Darwin' e göre insanların bedenen çok güçlü olmamaları onları zayıf duruma düşürmez. Ona göre:

> İnsan gücünün ve hızının pek fazla olmaması, doğal silahlardan yoksun bulunması vb. birincisi, zekâ yetenekleriyle fazlasıyla dengelenmiştir, daha barbarlık durumunda bulunduğu bir aşamada bile, insan, bu yetenekleriyle, kendine silahlar, aletler vb. yapabilmiştir, ve ikincisi, insan, kendisini benzerlerine yardım yapmaya ve karşılığında yardım almaya götüren toplumsal nitelikleriyle de dengelenmiştir.
>
> (Descent,157)

Holmes'un tümdengelimci düşünce de usta olmasının yanı sıra istihbarat toplamak isçin "streets arabs" organize etmesi onun yönetim gücünü de gösterir ve toplumsal organizasyon sayesinde daha etkin bir konuma ulaşarak Drebber ve Stangerson davalarını çözer. Zekânın Holmes için olay çözme konusunda önemli bir işlevi bulunmaktadır fakat zekâyı etkin kullanmak için Darwin'e göre: "insanın zihinsel ilerlemesi için Dikkat'ten daha önemli bir yetisi yok gibidir."(Descent,44)

Organizasyon ve zekânın yanı sıra duygular da insan yaşamını şekillendirmektedir. *A Study in Scarlet*'ta Jefferson Hope kıskançlık ve öç alma duygusu içerisinde olduğu için bu cinayetleri işlemiştir. Bu duygular, Darwin'e göre hayvanlarla eşit düzeydedir. Bu konuda Darwin şöyle der: "En karmaşık

duygularımız üst hayvanların duygularıyla ortaktır. Köpeğin, sahibinin başka herhangi bir yaratığa sevgi göstermesi durumunda nasıl kıskançlık gösterdiğini herkes bilir."(Descent,41-42)

Holmes aynı zamanda yetkin bir bellek gücüne sahiptir. Bu eserde Jefferson Hope'un katil olduğunu bulması esnasındaki yaşanan ve Holmes'un daha önce başından geçen olayları yani eski deneyimlerini de belliğini kullanarak yoğurması da bir dedektif için sorun çözümünde oldukça önemlidir.

Dedektif yazınında aslında metaforik olarak dedektif avcı, katil ise avdır. Bu iki yapı arasında önemli bir ilişki vardır çünkü ikisi de birbirlerini var eden iki kutup gibidir. Darwin bu ilişkiyi biyolojik açıdan şöyle açıklar: "Her organik varlığın yapısı, besin ya da barınak için yarıştığı, ya da kendilerinden kaçtığı ya da avladığı öbür organik varlıkların yapısı ile yakından, ama daha da önemlisi çoğu zaman gizlice ilişkilidir"(Origin,101). *A Study in Scarlet*'da Jefferson Hope, her ne kadar da sebepleri makul gibi görünse de, bir katildir ve Holmes ancak bir katil gibi düşünebildiği ölçüde olayı çözümleyebilmiştir. Bu açıdan birbirlerini var eden iki yapı arasında gizemli bir bağ olduğu açıktır.

Darwin'e göre insan toplumsal bir canlı olduğu için içinde bulunduğu toplum normlarını en yüksek derecede gözetmektedir ve buna aykırı olanları belirleyip ya iyileştirmekte ya da dışlamaktadır. Ve toplumsal hayvanlarda, seçilmiş bir değişiklik toplumun çıkarınaysa, her bireyin yapısını toplumun yararına uyarlar.(Origin,110) Jefferson Hope toplum için bir tehlike arz ettiği için fakat aynı zamanda da cinayetleri ustaca işlediği için sıradan dedektiflerin çözemeyeceği bir sorun haline gelmiştir. Holmes ise bu davayı toplumun korunması açısından değerlendirir.

Toplumun çıkarına olan şey, kurulan ve işleyen düzenin devam etmesidir. Holmes İngiliz toplumunda seçilmiş değişiklikler olan yasaları korumayı kendine vazife edinmiştir. O, aksayan düzeni restore eden bir yasa koruyucu vazifesi görür ve düşünceleriyle bilgisini birleştirerek çıkarımlarını bu doğrultuda yönetir ve yapılan kanunların toplum çıkarına olduğunu düşünerek Amerika'dan ülkesine giren sorunu toplum yapısına uyarlamak istediği için sorunu çözer ve davayı bu açıdan değerlendirir.

> Dava, dedektif polis gücümüzün ne kadar başarılı olduğunu göstermiş olması açısından çok büyük bir önem taşımaktadır ve bu başarı tüm yabancılara, kavgalarını kendi vatanlarında halledip, bu kavgalarını İngiliz topraklarında asla sürdürmemeleri konusunda iyi bir ders vermiştir.
>
> (Study,106)

Darwin'in *Origin of the Species* ve *The Descent of Man* araştırmalarının etkisi ile Doyle *A Study in Scarlet*'ta bilginin üstünlüğünü vurgulayarak, Holmes karakterinin amatör araştırmacı yapısını ve bilimi pratik anlamda kullanmasını ön plana çıkararak Holmes karakterini bir bilim adamına benzetmeye çalışmıştır.

THE SIGN OF THE FOUR

The Sign of The Four (1890) Sherlock Holmes'un kokain kullanmaya başlaması ve bunu Watson'un gözlemlemesiyle başlar. Sherlock Holmes durağanlıktan sıkılmıştır. Miss Morstan, Mr. Cecil Forrester'ın tavsiyesi üzerine durumunu anlatmak için Sherlock Holmes'a gelir. Babasının uzun bir süredir kayıp olduğunu, her sene bilmediği bir kişiden bir inci tanesi aldığını ve son olarak da kendisini bilmediği bir yere davet eden bir mektup aldığını anlatır. Babasının durumunu bulması için ve bu bilinmezliği çözmek için Sherlock Holmes'ten yardım ister.

Mr. Morstan ve Major Sholto Hindistan'dan getirdikleri hazinenin paylaşımı konusunda anlaşmazlığa düşerler ve kavga ederler. Bu kavga esnasında Mr. Morstan kalp krizi geçirir ve ölür. Major Sholto bu durumdan zararlı çıkacağından ve hazinenin tehlikeye düşeceğinden korkarak Lal Chowdar adlı hizmetçisinin yardımıyla cesetten kurtulur. Major Sholto ölüm döşeğinde ikiz olan oğullarına hazinenin yarısında Miss Morstan'a gönderilmesini ister fakat Thaddeus bu durumu kabul ederken; Bartholomew aç gözlülük yapar ve payın gönderilmesini istemez. Theddeus her yıl bir inci tanesini Miss Morstan'a gönderir. Yine gizemli bir mektupla Miss Morstan ve güvendiği iki arkadaşı polis olmamak kaydıyla buluşmak için davet edilir. Pondichery Lodga'a geldiklerinde Bartholomew'in derisine batmış halde zehirli bir iğne ile öldüğüne şahit olurlar. "Dörtlerin İmzası" yazılı bir kâğıt bulunur fakat aynı zamanda da hazine sandığı çalınmıştır. Holmes olayı inceler ve hazinenin çalındığı esnada olay yerindeki ipuçlarından iki kişinin varlığından şüphelenir. Bunlardan bir tanesi tahta ayaklı bir adamdır; diğeri de Bartholomew'i öldüren, ona zehirli oku saplayan kişidir. Polis memuru Athelney Jones gelir ve

Thaddeus'u Bartholomew'un katili olduğu şüphesiyle tutuklar. Holmes ona Jonathan Small adlı bir kişinin de şüpheli olduğunu söyler. Holmes Watson'a olayların gelişmesinde etken olan ve hazineden haberi olan bazı kişiler olduğunu söyler. Jonathan Small hazinenin kendisine ait olduğunu iddia eder. Holmes aradıkları adamı izlemek için Toby adlı bir köpek kullanır çünkü bu adam "creosote" kokmaktadır. Tony onları, Jonathan Small'un Aurora adlı buharlı bir tekne kiraladığını öğrendiği limana yöneltir. Holmes ve Watson Jonathan Small'un yardımcısının Adaman adasından bir aborjin olduğuna kanaat getirirler. Athelney Jones olay hakkında bir gelişme olmamasından dolayı Holmes'tan yardım istemek için Baker Street'e gelir ve durumu Watson'a açıklar. Watson Holmes'un birkaç gün içinde geri döneceğini söyler. Holmes bir denizci kılığında içeri girer ve oradakileri şaşkına uğratır. Holmes Jonathan Small'un takibi için polisle ortak çalışır. Jonathan Small izlenmemek için Aurora'yı tamirhanede gizler ve Holmes takibi esnasında bunu öğrenir. Holmes denizci kılığında durumu izlemeye devam eder. Aurora'nın gizlendiği ve tekrar kullanılacağı zamanı tespit eder. Aurora takip edilir, Jonathan Small yakalanır ve yardımcısı da ölü olarak ele geçirilir. Aurora'da içinde hazine olduğu düşünülen demir bir sandık bulunur fakat içi boştur. Jonathan Small kimsenin hazinede hakkı olmadığını iddia ederek hazineyi denize attığını söyler. Small Agra kentindeyken hazineyi koruyan başka biri ile buluşur. Bir gece iki Sikh Small'un emri ile bu kişiyi tehdit ederler. Ya onlara katılıp zengin olacağını ya da öleceğini söylerler. İki muhafız ve üçüncü adam zengin bir tüccarı Agra'ya getirirler ve onu öldürürler. Small'da onlara yardım eder. Tüccar öldürülünce adamlar hem hazineyi hem de cesedi saklarlar. Bu dört kişi kendilerine olduğu kadar birbirlerini daima gözeteceklerini söyleyerek yemin ederler."Dörtlerin İmzası" ismi de bu dört kişiden

‘The sign of the four–Jonathan Small, Mahomet Singh, Abdullah Khan, Dost Akbar’ gelmektedir. Yaptıkları plan ters gider ve bu dört kişi cinayet suçundan tutuklanır. Ömür boyu hizmet cezası ile cezalandırılırlar. Small Andaman adalarına nakledilir. Small burada Morstan ve Sholto ile tanışır ve onlara bir anlaşma teklif eder. Eğer kendisinin ve diğer üç kişinin özgürlüklerini elde etmelerini sağlarlarsa hazineden eşit şekilde pay alacaklardır. Anlaşma yapılır ve Sholto’ya hazinenin yerinin gerçek olup olmadığının tespiti görevi düşer. Sholto herkesi aldatır ve hazine ile birlikte İngiltere’ye döner. Holmes ve Athelney Jones; Small ve Tonga’yı takip ederler. Tonga ölü olarak ele geçirilir. Jonathan Small yakalanır ve hikâyeyi başından sonuna kadar Holmes’a anlatır. Small daha sonra Andaman adalı Tonga’nın hayatını kurtarır. Tonga bu duruma minnettar kalır. Tonga’da Small’a kaçmak için yardım eder ve ikisi de İngiltere’ye gelirler. Small hazinenin yerinin ortaya çıktığını ve Tonga’nın yardımı ile soygun yapabileceklerini düşünür. Tonga, Jonathan Small’un kimseye zarar vermek istememesine rağmen; Bartholomew Sholto’yu öldürür. Dava bu şekilde çözülür, Jonathan Small gözeltına alınır. Watson ve Miss Morstan evlenirler. Davadan polisler karlı çıktığı için Watson Holmes’e bunca çaba ve zamana rağmen ne elde ettiğini sorar. Holmes kokaine elde ettiğini söyler ve eski durumuna döner.

III. BÖLÜM

THE SIGN OF THE FOUR VE VAR OLMA MÜCADELESİ

Bu bölümde Darwin'in "var olma mücadelesi" hipotezi açısından *The Sign of the Four*(1890)'da karakterler arası var olma mücadelesinin yapısı incelenecektir.

İnsanın biyolojik bir varlık olduğunu kabul etmekle birlikte edebiyat insanın yaşayış biçimini, düşünce sistemini ve tüm yaşantısını yansıttığı, tartıştığı ve yeniden şekillendirdiği için Darwin'in canlılar üzerine yaptığı çalışmaları edebiyat eserlerine uygulamak edebiyat eserinin incelenmesine yapısalcı, psikanalitik ve diğer edebiyat teorilerinden farklı bir bakış açısı getirecektir. Nitekim Darwin *İnsanın Türeyişi* adlı eserinde insana toplumsal bir canlı olarak ele almıştır. Darwin'in insanın yapısı üzerindeki düşüncelerini bilimi ve gözlemi kullanan dedektifin anlatımı açısından birlikte okuma yapılarak incelenmesi hem Darwin'in insana olan bakış açısını hem de Victoria dönemi ve sonrasını etkileyen dedektif karakterinin, özellikle Sherlock Holmes'un, mantıksal tutumunun ve çıkarımsal eylemlerinin tasvirlerini birlikte okuma yapılarak irdelenmesinin edebiyatın bilim ile buluşması ve Conan Doyle'un Darwin'in hipotezlerinden ve gözlemlerinden etkilendiğini göstermek açısından önem arz edeceği için inceleme yapmaya değerdir. Sherlock Holmes yaratılan kurmaca karakterler açısından farklı bir yere sahiptir. Bu konuda Isaac Asimov, More *Tales of the Black Widowers* adlı kitabında Holmes'un zihinsel üstünlüğüne işaret ederek şu yorumda bulunur:

> Sherlock Holmes, ister kurmaca olsun ister olmasın, mantık yürütebilen bir karakter olduğu için dünya çapında bir idol haline gelmiştir. Bunun sebebi ne askeri zaferler, ne politik

> karizması ne de ruhsal önderliği – tamamen beyin gücü.
>
> (Asimov, 1976:169)

Sherlock Holmes zihinsel yetenekleri açısından Isaac Asimov'un da yukarıda belirttiği üzere son derece yüksek derecededir fakat Holmes'un *The Sign of the Four* romanının başlangıcında kokain kullanmaya başladığını görmekteyiz. Bu alışkanlığa onu yönelten en önemli etmen zihnini ve yeteneklerini kullanabileceği bir ortamın oluşmamasıdır. Holmes okura karmaşık bir şekilde sunulan davalardan uzak kaldığından doğal yaşam faunası dışında kalmıştır. Watson bu duruma yakından şahit olmasına rağmen; Holmes'un kararlılığı ve üstün durusu karşısında ona engel olmaktan çekindiğini şu sözlerle bildirir: "Büyük yetenekleri, bilgili tavırları ve sahip olduğu olağanüstü niteliklere ilişkin deneyimlerim ona karşı gelmek konusunda beni çekingen ve sıkılgan biri yapıyordu."(Sign,109)

Sherlock Holmes'un kokain kullanmaya başlaması, zihninde yarattığı ideal yaşam alanının zaman zaman kesintilere uğramasının sebep olduğu psikolojik durumunun bir yansıması olarak görülebileceği gibi; aynı zamanda hayatta kalma mücadelesine girişecek ana karakterin durağan durumunun bir ifadesi olarak da yorumlanabilir. Holmes içinde bulunduğu durumu şu sözlerle ifade eder: " Zihnim,' dedi, 'durağanlığa başkaldırıyor. Karşıma sorunlar çıksın, yapılacak bir iş çıksın, en çapraşık bir şifre ya da en karmaşık bir inceleme çıksın, o zaman tam bana uygun bir ortamda buluveriyorum kendimi." (Sign,110)

Zihinsel durağanlık Holmes'u maddeleştirmiştir ve onu etkin konumdaki özne durumundan dışarıya çıkartmıştır. Bu durumda Holmes olayların yönünü değiştiren ve etkileyen olmaktan çıktığı için hayatta kalma mücadelesi içerisindeki

yerinden uzaklaşmaktadır ve bu durumda da kendini zayıf hissetmektedir. Holmes fiziksel durumu ile akli yeteneklerini birbirinden ayıramaz. Holmes "zihinsel çalışma yapmazsam yaşayamam"(Sign,115) diyerek aslında bağlı olduğu şeyin kokain değil ona daha fazla mutluluk ve ayrıcalık sağlayan "araştırma" eylemini vurgulamaktadır. Bu nokta da Darwin'in insan doğası üzerine yaptığı yorum Holmes'un durumunu anlamak ve açıklamak açısından anlamlıdır:

> İnsan gücünün ve hızının pek fazla olmaması, doğal silahlardan yoksun bulunması vb. birincisi, zekâ yetenekleriyle fazlasıyla dengelenmiştir, daha barbarlık durumunda bulunduğu bir aşamada bile, insan, bu yetenekleriyle, kendine silahlar, aletler vb. yapabilmiştir, ve ikincisi, insan, kendisini benzerlerine yardım yapmaya ve karşılığında yardım almaya götüren toplumsal nitelikleriyle de dengelenmiştir.
>
> (Descent,157)

Holmes *A Study in Scarlet* romanındaki tasviri bu noktada oldukça güçlü bir adam görüntüsünden oldukça uzak olmasına rağmen zihinsel yetileri ile fiziksel durumu dengelenmiş bir karakterdir. Doğal olarak oldukça güçlü bir fiziğe sahip olmamasına rağmen Holmes'un tasviri onun zihni becerilerini ortaya çıkaran özelliklerin vurgulanmasından oluşur:

> Zekâ pırıltıları okunan gözleri, etkileyiciydi. Yukarıda sözünü ettiğim uyuşukluk dönemleri dışında; şahin gagasına benzeyen ince burnu, tüm yüz görünüşüne atiklik ve kararlılık ifadesi veriyor, çıkık ve sivri çenesi de bir adamın kararlılığına işaret ediyordu.
>
> (Study, 10-11)

Bu tasvir dedektif karakterinin, özellikle Holmes'un zihinsel yapısının daha çok ön plana konulmasıyla, doğa tarafından bahşedilen fiziksel gücün haricinde bilimsel bilgi ile elde edilen yetkin zihinsel yapıyı resmetmek ve vurgulamak içindir.

Darwin'in *Türlerin Kökeni* ve *İnsanın Türeyişi* adlı incelemelerinde belirttiği gibi bütün organik varlıklar kendi türleri içerisinde be diğer canlı türleri arasında var olma mücadelesi içerisindedir. Var olma mücadelesi hipotezini incelemeden önce, canlıların evriminin esaslarını belirleyen Natural Selection(Doğal Seçme) teorisinin incelenmesi gerekmektedir çünkü ancak Natural selection içerisinde canlılar var olma mücadelesi içerisindedirler. Natural Selection(Doğal Seçme), doğal şartlara uyum sağlayan organizmaların, uyum sağlayamayan organizmalara göre daha fazla üreyip çoğalması ve uyum sağladığı süreçte gösterdiği değişimlerin korunmasıdır. Darwin Doğal seçme'de insanın etkisi olmayacağını düşünür çünkü "insan ne çeşitler yaratabilir ne de onları önleyebilir." Doğal seçme, canlıların hayatta kalabilmesi için her türlü etkene karşı yararlı değişimler göstermesi ve böylece ortama uyum sağlayarak çoğalması aynı zamanda da değişikliklerin aktarılması anlamına gelir. Doğal Seçme ile dikkate alınması gereken unsur organik varlıkların birbirleriyle ve diğer doğal şartlarla olan karmaşık ilişkiler bütünüdür. Darwin canlılardaki milyonlarca yüzyıl içerisinde gerçekleşen mutasyonların ve değişimlerin, canlıların hayatta kalması için önemli olduğunu vurgular. Darwin canlıların evrimini yasalara bağlamak ister ve bu konuda gözlem ve değerlendirmeler yaparak hipotezlerini ortaya koymaya çalışır. Darwin teorilerinden hala tartışma konusu olan doğal seçmeyi, Darwin *Origin of the Species*'in dördüncü bölümünde Natural Selection'ı(Doğal Seçme) tanımlar: "İşte, uygun bireysel farkların ve değişimlerin sözü edilen bu saklanmasına ve zararlı olanların ortadan kaldırılmasına Doğal Seçme, ya da En Uygunların Kalımı diyorum.(Origin,:81)" Darwin teorisini güçlendirmek için insanın diğer canlılar için yaptığı bilinçli seçme ile Doğal seçme arasındaki farkı açıklamak için "değişim" teriminin doğada yalnızca bireysel farklar

için kullanılabileceğini vurgular ve doğal seçme yoluyla canlıların evrimi için "uzun zaman" geçmesi gerektiğine işaret eder. Doğadaki değişimin rastgele olmasından ziyade ortama uygunlu bu ölçüde önemlidir ve ayrıca değişimin kalıtsal hale gelebilmesi için türler içerisinde aktarılması gerekmektedir. Darwin'e göre canlılar doğada "çok iyi dengelenmiş güçler" ile bir mücadele/savaş içerisindedirler. "Bir türün yapısındaki ve alışkanlıklarındaki değişiklikler ona öbürlerine karşı üstünlük sağlar…" ve bu değişiklikler artma eğiliminde oldukları zaman canlının kendi türü içerisinde soyunu devam ettirerek hayatta kalma üstünlüğü de artma eğilimi gösterir. Darwin insanın canlılar üzerine yaptığı seçme ile yeni türler elde eder (bkz. Güvercin türleri) ve bu seçme daha çok dış görünüş üzerine yoğunlaştığını belirtir fakat "[Doğal seçme] bütün iç organları, yapısal farkların en belirsizlerini, yaşamın bütün düzenini etkileyebilir."(Origin:83) Darwin Doğal seçme içindeki değişikliklerin meydana gelmesi için aynı elverişli özelliklerin tekrarlanması gerektiğini savunmaktadır. Doğal Seçme aynı zamanda her canlı türünün yararına çalışmaktadır. Doğal seçmeye Darwin, Alp kartavuğu'nun(Alpin ptarmigan) kışın beyaz renkte olması ve orman tavuğunun(grouse) funda renginde olması ve bu renklerin onları tehlikeden koruduğu örneğini vermektedir.(Origin:84) Darwin, canlılardaki doğal şartlara uyum sağlarken geçirdikleri değişimin korunumunu soyaçekim(the principle of inheritence) yasası ile desteklemeye çalışmaktadır. "Her sınıfta büyük cinslerden olan, sık rastlanan, geniş alanlara yayılmış türlerin en çok değiştiğini ve anayurtlarında kendilerini başat kılan üstünlüklerini döllerine (offspring), soyaçekimle iletmeye daha eğilimli olduğunu gördük."(125) Doğal seçme türlerin çeşitlenmesine (divergence of character) yol acar ve çeşitlenme doğal özellik ve alışkanlıklar bakımından fazla miktarda gerçekleşirse, "aynı alanda barınabilenlerin

sayısı da çok olur."(Origin:125) Evrim teorisinin en önemli basamağını oluşturan Doğal Seçme teorisiyle, Darwin türlerin ayrı ayrı bağımsız yaratıldığı teorisine karşı çıkarak Doğal seçmenin (Natural Selection) bütün boyutlarıyla, canlıların hayatta kalmasını sağladığını, değişikliklerin uzun yıllar boyunca sürerek soya çekim yasasına uyarak korunduğunu ve Doğal seçmenin doğa içerisinde kuraklık, göç vb. gibi büyük doğa olayları haricinde engellenemez bir olgu olduğunu savunmaktadır. Natural Selection(Doğal Seçme) kapsamında, Darwin, var olma mücadelesi teriminin kapsam yoğunluğunun geniş bir yelpazeye yayıldığını *Origin*'de açıkça belirtmektedir.

> Bu terimi bir varlığın bir başkasına bağımlılığını ve yalnız bireyin yaşamını değil (bu çok önemlidir), döl vermedeki başarısını da kapsayan geniş ve eğretilemeli bir anlamda kullandığımı belirtmeliyim. Köpekgillerden iki hayvanın, besinin kıt olduğu bir sırada, beslenmek ve yaşamak için birbirleriyle savaştığı gerçekten söylenebilir. Çöl sınırındaki bir bitkinin neme bağımlı olduğunu söylemek daha uygundur, oysa yaşamak için kuraklığa karşı savaştığı söylenebilir. Bir bitki her yıl ortalama biri gelişen bin tohum üretir, çok yerinde olarak, o bitkinin o sırada toprağı kaplayan aynı ve başka türden bitkilerle savaştığı söylenebilir.
>
> (Origin,88)

Darwin, var olma mücadelesi kavramını açıklarken bu mücadele içerisindeki aktörleri ve durumları tanımlamaya çalışır, ona göre: "yaşayabilecek olandan daha çok birey üretildiği için, var olma savaşı her durumda, bir bireyle aynı türden başka bireyler arasında, ayrı türlerin bireyleri arasında, ya da fiziksel yaşam koşullarına karşı vardır."(Origin,89). Bu açıdan, var olma mücadelesi doğadaki canlıların düzeni ve orantılı dağılımı için kaçınılmaz bir olgu olarak ortaya çıkmaktadır. Barry G. Gale, *Darwin and the Concept of a Struggle for Existence: A Study in the*

Extrascientific Origins of Scientific Ideas adlı makalesinde var olma mücadelesi teriminin algılanmasına dikkat çekerek Darwin'in başlangıçtan sona doğru asıl söylemek istediğinden saptığına dikkat çeker.

> Origin of Species'te Darwin'in söylemek istediğiyle sonuçta söylediği arasında farklılık vardır. Bir başka deyişle, Darwin'in doğal dünya hakkında aradığı şey ile okurun algısı birbirinden farklıdır. Var olma mücadelesi kavramı ile bağlantılı olarak Darwin bu sözcüğü metaforik olarak kullandığını ve organizmanın çevresinde olan geniş çaptaki ekolojik uyumunu betimlemektedir. …
> (Gale,1972:322)

Gale Darwin'in var olma mücadelesi terimi ile adaptasyonu kastettiğini iddia etmektedir. Yani canlı çevresine uyum sağlamak için çevresindeki etmenlerle mücadele içerisinde olup en uyumlu haliyle hayatta kalmaktadır. Buna karşın George Levine, var olma mücedelesi teriminin figüratif bir şekilde kullanıldığını ve *bağımlılık* ile iç içe geçiştiğine işaret eder.

> İki köpekgilin gerçek "mücadelesi" ile başlayarak Darwin, şaşırtıcı bir şekilde neme bağlılık olarak ağlılanması gereken kuraklığa karşı mecazi bir mücadeleye geçer. Toprağı kaplayan tohumların arasındaki mücadele, biraz daha gerçekçi iken parazitin onu besleyen ağaca karşı olan mücedelesi tam bir mücadele değil bağımlılıktır.
> (Levine,1988:102-103)

Darwin'in var olma mücadelesi terimi ve bunun canlılardaki detaylı analizi İngiltere'in eğitimli insanları tarafından okunur ve her kesimden farklı tepkiler almaktadır. "Farklı türlerin kendi arasında ve çevrelerine karşı "mücadelesi" düşüncesi bazı yorumculara göre toplum analizine kolaylıkla uygulanabilir görülmektedir." (Adams:2009:216)

Var olma mücadelesi Conan Doyle'un dedektif romanlarında, hem psikolojik hem de fizyolojik açıdan gerçekleşmektedir. İlk olarak, dedektif romanı türünde, ana karakter(dedektif) karşıt karakter(suçlu) ve kurban arasında üçlü bir ilişki mevcuttur. Hayatta kalma mücadelesi ve üstünlük savaşı öncelikle karşıt karakterin diğer karakteri/kurbanı öldürmesi ile gerçekleşmektedir. Bu noktada öldürme eylemine neden ihtiyaç duyulduğu konusunda açıklama yapmak yerinde olacaktır. Bireyler/ canlılar birbirlerini çok çeşitli nedenlerle öldürmelerine rağmen öldürme eyleminde ortaya çıkan en önemli tablo "çıkar çatışmasıdır". Bir canlı diğer bir canlının çıkarlarına ters düşen, onun etki sahasını zayıflatan eylemler içerisine girişmiş ise öldürme eylemi meydana gelir. Dedektif hikâyelerinde suçlu ve kurban arasındaki bu ilişki hayatta kalma mücadelesini yansıtır. Hayatta kalma mücadelesi bu anlamda salt çıkar çatışması ile karıştırılmaması gerekmektedir çünkü hayatta kalma mücadelesinde var olma çabası mevcuttur yani bir karakter diğer bir karakterin yaşamına son vermezse kendisi de hayatta kalamayacaktır. Bu çatışma nefs-i müdafaa, bir diğer deyişle kendini savunma eylemidir. Dedektif romanlarında çoğu kez bir kişi kendini savunma eyleminin dışında bir başkasını öldürüyorsa suçlu konumuna düşer. Her ne kadar da çıkar çatışması gibi görünse de öldürme eylemi hayatta kalma mücadelesinin belki de en dramatik eylemi olarak göze çarpmaktadır. Temelde bu mantık bize fiziksel hayatta kalma mücadelesini resmeder.

İkinci olarak hayatta kalma mücadelesinin psiko-biyolojik bir boyutu bulunmaktadır. Psiko-biyolojik boyut dedektif karakterinin aslında kendi içinde bir var olma durumunu anlatmaktadır. Dedektifi değerlendirirken, onu insan türü açısından zihinsel olarak gelişmiş, gözlem ve çıkarımları en üstün seviyede kullanan kişi olarak görmekteyiz. Bu da onun roman içerisindeki diğer karakterlerden,

katilden ve yardımcı karakterlerden farkını ortaya koymaktadır. Fakat aynı derecede olmasa bile katil karakteri de suçunu gizleme ölçüsünde üstün olduğu için dedektife gelen davalar sıradan, yani basit gözlem ve kanıt yorumlamalarıyla çözülemeyecek cinsten davalardır. Dedektif kendi kendini var etmek için katil ile girdiği var olma savaşında zihinsel yetilerini kullanarak ayakta kalmaktadır.

Avcı ve kurban ilişkisi dedektif romanında hem katil-kurban hem de dedektif katil ilişkisinin yorumunda bizi aydınlatır. Var olma savaşının hem biyolojik hem de psikolojik boyutunu Darwin'in hipotezlerini kullanarak bunu dedektif romanlarına uygulamak mümkündür. Bu açıdan The *Sign of The Four* adlı esede Var olma Savaşı terimi çerçevesinde üstünlük savaşı hem de hayatta kalma mücadelesi incelenecektir. Bu açıdan hikâyenin yapısını ve karakterler arası ilişkiyi incelemek önemlidir.

Sherlock Holmes romanlarının ikincisi olan *The Sign of The Four* ilk romandan farklı olarak sadece bir cinayet esrarının çözümünü değil aynı zamanda Hindistan'dan getirilen bir hazinenin de karmaşık hikâyesini anlatır.

Sherlock Holmes, bu romanda "var olma mücadelesi" içerisindedir. Dedektif karakteri olarak Holmes'un var olma mücadelesi iki boyutta incelenmelidir. Mücadelenin üst yapısını gizem, bilinmeyen, bulunmayan unsurları etrafında şekillenir. Gizem ve kuşku okurun merakını uyandıracak sebeplerdir. Bunlar: Miss Morstan'ın babasının durumu, kendisine her yıl gönderilen incilerin geliş sebebi ve kim tarafından gönderildiği, kimliği belirsiz mektuplar, tahta ayaklı adamın kimliği, hazinenin durumu ve bu hazinenin varlığından başka kimlerin haberdar olduğu, dörtlerin imzası notunun anlamı vb. Holmes bu gizem, bilinmeyen ve bulunamayan unsurlarının var ettiği teorik üst yapıyla mücadele eder. Bu duruma karşı durabilmek

için Miss Morstan'a babası hakkında çok dikkatli sorular sorar. Bu sorular Holmes'un bilinmeyen ve bulunamayana karşı bir silahıdır. İkinci olarak Holmes "tümden gelim" metodunu uygular. Colonel Morstan'ın kayıp olduğu sonucundan yola çıkarak yerel gazetede çıkan haberleri araştırır, gelen gizemli mektupları el yazısı analizi yaparak inceler.

Thaddeus Sholto'nun olayı biraz daha farklılaştırması ve olay içerisinde farklı iki olayın da yer alması, Bartholomew Sholto'nun öldürülmesi ile birlikte Holmes'un olay yerindeki kanıtları ve ayak izlerini inceleyerek çözüp ayrıca Watson'un zehirler hakkındaki bilgisinden yararlanması Holmes'un bilinmezlik ve bulunmazlığa karşı sorun çözücü danışman dedektif olarak var olma mücadelesindeki önemli etmenlerdir. Bir başka değişle; dedektif Holmes bilinmezlik ve sorular yumağına karşılık dikkatli seçilmiş soruları kullanarak düşmanını, düşmanının silahıyla avlar. Aynı zamanda diagnostik ve bilimsel yetkinlik var olma mücadelesinin üst yapısının diğer unsurlarıdır.

Alt yapıda da karakterler arasındaki bir mücadeledir fakat bu çatışma ve mücadele birbirlerini tam olarak tanımayan dedektif ile katil arasında olduğu kadar diğer karakterler arasında da vardır. Karşıt karakterle ve yardımcı karakterler arasındaki çıkar çatışmasının ön plana çıktığı bir var olma mücadelesi mevcuttur. *The Sign of the Four* romanında suç işleyen birden fazla karakter olmasına rağmen olayları yönlendiren ve gizemli hale getiren iki karakter mevcuttur. Bunlardan en önde geleni tahta ayaklı adam, Jonathan Small'dur. Small ihtiraslı ve tutkulu bir karakterdir. Onun böyle bir karakter olarak kurgulanmasının belirleyici etmenleri; genç yaşında bir timsahın nehirde ayağını koparmasıyla sakat kalması ve on sekiz yaşına kadar İngiltere'nin yoksul bir bölgesinde büyümesiyle psikolojik ve sosyal

olarak bastırılmış ve kendi toplumu içerisinde ikinci plana atılmış olmasıdır. Esas kimliği ve tasviri romanın sonlarına doğru belirginlik kazanan Jonathan Small'un fiziki özelliklerinin tasviri diğer karakterler ile karşılaştırma yapmak ve onun romanda hem kuramsal düzlemde hem de fiziksel açıdan mücadele içerisine girdiği dedektif karakterinin karşısına çıkararak mücadeleyi ortaya koymak açısından önemli hale gelmiştir çünkü dedektif karakterinin, özellikle de Sherlock Holmes'un karşısına çıkacak karakterin onunla eş değer olmasa da önemli özellikleri olması gerekmektedir. Sıradan karakter özellikleri karşıt karakterleri yaratırken yeterli görülmez. Bu nedenle Doyle J. Small'un yaratırken bir İngiliz'in doğu mistisizmi içene atmış, onu Hindistan ve diğer İngiliz sömürgeleri olan Andaman Adaları gibi bölgelerde ona zorluklar yaşatmıştır. J. Small kendi hayatta kalma mücadelesinde ekonomik olarak onu bir üst mertebeye yükseltecek olan hazineye erişme anına kadar var olma mücadelesi açısından başarılı bir profil çizer. J. Small'un yaşam sürecindeki çektiği sıkıntılar romanın "Jonathan Small'un Garip Hikayesi" bölümünde de belirtildiği üzere bedensel yapısının tasvirine etki etmiştir. Jonathan Small'un tahta ayaklı adam olarak tasviri dışındaki yakalandıktan sonra ilk tasviri şu şekildedir:

> Yanık tenli, gözü kara bir adamdı, koyu kahverengi yüz hatları güneşin altında geçen zor bir yaşama işaret eden çizgilerle buruş buruştu. Sakalla kaplı çenesinin sivri çıkıntısı, amacından kolay kolay vazgeçmeyecek birisi olduğu izlenimini uyandırıyordu. Yer yer ağarmış siyah, kıvırcık saçlarından yaşının elliye yakın olduğu anlaşılıyordu. Gerçi sessiz sakin otururken yüzü sevimsiz değildi, ama biraz önce gördüğüm gibi, öfkelendiği zaman kalın kaşlarıyla saldırgan görünümlü çenesi yüzünden suratı korkunç bir ifadeye bürünüyordu.
>
> (Sign,180)

Diğer karşıt karakter ve aynı zamanda cinayetin faili olan Tonga var olma mücadelesinde yer alan önemli bir yapıdır. Tonga kabile halinde yaşayan bir aborjindir. Doğal yaşam alanı gereği vahşi doğa ile savaş içerisinde olan Tonga Jonathan Small'un en büyük yardımcısıdır. Sherlock Holmes Andaman adalı yerliler hakkında yeterli bilgiye sahip olmadığı için ansiklopediden şu bilgileri edinir:

> Kocaman, biçimsiz kafaları, küçük vahşi gözleri ve çarpık yüz hatlarıyla çirkin görünümlüdürler. Öte yandan ayaklarıyla elleri epeyce ufaktır. Öylesine dik kafalı ve vahşidirler ki, İngiliz görevlilerinin onların dostluğunu kazanma çabaları başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Gemileri batan tayfaların korkulu rüyası olmuşlardır; sağ kalanları ya kafalarını taş baltalarıyla parçalayarak ya da onlara zehirli oklarını fırlatarak öldürürler. Bu kıyımların sonunda bir yam yam şöleni düzenlerler.
>
> (Sign,163)

Tonga yaşadığı yer itibariyle vahşidir ama bu düşünce ve tasvirler ansiklopedik bilgi, Holmes ve Small'un gözlemleri ile sunulmaktadır. Burada Tonga aslında batılıların gözü ile doğal hayatta yaşam mücadelesi veren bir yerlinin, onun yaşam alanı, şartların gerektirdikleri ve kabile öğretilerinden bağımsız olarak düşünmek eksik bir yorum olacaktır. Şöyle ki doğanın onlara bahşetmiş olduğu, yabancı bir gözle oldukça farklı gelen fiziksel durumu, insan eti yemeleri ve İngilizlerin onları baskı altına alıp doğalarına ve yaşayış biçimlerini değiştirim etki kontrol sahasına alamamaları vahşetin, günahın ve doğal olarak da suç potansiyelinin simgesidir. Tonga J. Small'a manevi bir borç içerisinde olduğunu düşünerek ona onun için adam öldürecek kadar sadıktır. Bartholomew Sholto'yu öldürmesi onun doğasının bir yansımasıdır. Holmes bu durumu şöyle değerlendirir: "Boynuna idam

ipinin geçirilmesini istemezdi. Ama yapılacak bir şey yoktu: Suç ortağının vahşi içgüdüleri baskın çıkmış, zehir de yapacağını yapmıştı… (Sign,153)

Tonga'nın tehlike altında iken var olmak için diğer bir canlıyı öldürmesi, doğal yaşam alanı çerçevesinde uygun bir davranıştır fakat doğal yaşam alanı dışında, kuralların ve kanunların olduğu İngiltere'de nasıl Holmes karmaşık davalardan uzak kaldığında bunalıma giriyorsa, nasıl J. Small bütün hayatını bağlamış olduğu hazinenin kendisinde haksız bir şekilde alındığını düşünerek eylemlerde bulunuyorsa; Tonga da aynı şekilde kendine yabancı bir yaşam alanı içerisinde bocalamış ve mantığına değil de duygularını temel alarak cinayet eyleminde bulunmuş ve bunu da J. Small'u memnun etmek için yaptığını düşünmüştür. Tonga mücadelenin alt yapısında J. Small ile kaçış sahnesinde Holmes ve polislerle yaşam mücadelesine girmiştir fakat Holmes Tonga'ya fiziksel olarak güç yetiremeyeceğini anladığı için onu ölü ele geçirmişlerdir. Aslında Holmes Tonga'dan korkuyla karışık bir çekinme duygusuna kalır ve söyle der: "Sudaki beyaz köpüklerin arasında zehir saçan, tehditkâr gözlerini gördüm bir an." (Sign, 179) ve Holmes ile mücadelesi Tonga'nın ölümü ile sonlanır.

Polis dedektifi olan Athelney Jones Sherlock Holmes ile mesleki açıdan bir mücadele içerisindedir. Athelney Jones suç ve suçlunun derin yapısını inceleyemeyecek kadar sığ düşünen bir polis dedektifidir. İngiliz polis sistemindeki klasikliği gösteren Jones, Bartholomew Sholto cinayetinde karşı karşıya gelir ve bu iki dedektif daha önce birbirlerini tanımaktadırlar. Jones Holmes'u teorisyen olduğu için aslında onu küçük görmektedir ve ona göre: "gerçekler kuramlardan daha iyidir, ne de olsa." (Sign,144) Athelney Jones Holmes'un polislere ders vermesinden

hoşlanmamıştır ve Holmes'un yöntemlerini şans ile bağdaştırmaya çalışarak şöyle der:

> Siz Bay Sherlock Holmes'sunuz, kuramcı Holmes. Hatırlamaz olur muyum? Bishopgate mücevherleri vakasında nedenler, çıkarsamalar ve sonuçlar konusunda bize çektiğiniz nutku hiç unutmayacağım. Bizi ipucuna yönlendirdiğiniz doğru, ama artık kabul etmelisiniz ki, bunda tavsiyelerinizin doğruluğundan çok sadece talihinizin yaver gitmesi rol oynamıştı.
>
> (Sign,143)

Athelney Jones ile Holmes'un mücadelesinde üst yapıyı Jones'un sözünü ettiği "sağduyu" ile Holmes'un olayların çözümünde kullandığı "akıl yürütme" eylemlerinin zıtlığından kaynaklanmaktadır. Jones Bartholomew Sholto cinayetinde "sağduyu" ile yaklaşmak ister fakat salt sağduyu cinayetin çözümü hakkındaki detaylı bilgileri edinmek için yeterli değildir çünkü cinayetler her zaman görüldüğü kadar basit değildir. Jones olayla ilgili bağlantıyı yüzeyde görünen basit kanıtlar ile çözdüğünü zanneder. Öyle ki Thaddeus Sholto'yu tutuklamasındaki elindeki tek kanıt Bartholomew Sholto'yu en son gören kişinin sözde kardeşi Thaddeus olduğu yanılgısıdır. Sonuçta nesnel kanıtlarla yapılmayan ve sadece yüzeysel kanıtların, Jones'un anladığı kadarıyla sağduyunun kullanılması, masum bir kişinin hapse girmesi ile sonuçlanır. Sherlock Holmes, A. Jones'un sağduyusuna karşıt mantığını ve nesnel kanıtları kullanarak olaya yaklaşır. Ayak izlerini inceleyen Holmes tahta ayaklı bir adamın varlığını kanıtlar fakat bu kişinin yardım almadan cinayet işlemesinin olanaksız olduğunu düşünerek bacadan bir ip ile sarkan bir kişinin varlığını ve bu kişinin de oldukça kısa boylu olduğunu ve bacadan girmiş olabileceğini elindeki kanıtları yetkin akıl yürütme ile birleştirerek cinayeti aydınlatır.

Karakterler arasındaki var olma mücadelesi ve çatışmaları inceledikten sonra dedektif, katil karakteri ve yardımcısı arasındaki ilişkiyi Darwin'in insan yapısı hakkındaki çıkarımlarıyla değerlendirmek var olma mücadelesininin yapısını algılamak için önemlidir. *İnsanın Türeyişi*'nde insan duyguları ve onun topluluk halinde yaşamasının nedenleri hakkında değerlendirmelerden bulunurken insan duygularını ve bu duyguların insanları nasıl yönlendirdiği hakkında yargılara varır ve vicdan duygusunu insanı yönlendiren duyguların en önemlisi olarak görmektedir. Darwin'e göre:

> Bu(vicdan), insanın bütün niteliklerinin en soylusudur, insanı, benzeri için bir an duraksamadan kendi canını tehlikeye atmaya götürür, ya da, yalnızca derin bir adalet ya da görev duygusuyla, kararını soğukkanlılıkla tarttıktan sonra, büyük bir dava uğruna kendi canını feda etmesine yol açar.
>
> (Descent:70)

Vicdan duygusunun, var olma mücadelesi içerisinde değerlendirildiğinde, insanı kendi canını tehlikeye atma kadar götürdüğüne katılmakla beraber bunu insanın soğukkanlılıkla ve bilinçli bir şekilde tartarak yaptığına katılmak en azından *Dörtlerin İmzası* romanı içerisindeki katil Tonga, Sherlock Holmes ve Watson karakterleri açısından incelendiğinde oldukça güçtür çünkü bu üç karakterin canlarını tehlikeye atmasındaki nedenler vicdan duygusunun itici gücünden sapmaktadır. Dedektif karakteri olarak Sherlock Holmes'un var olma mücadelesi içerisinde canını tehlikeye atmasındaki neden Miss Mostan'a duyduğu vicdan duygusunun dışında dedektif olarak var olma mücadelesine girişmiş ve bunu kimliği ile bağdaşlaştırmaya çalıştığı içindir. Holmes'un canını tehlikeye atarak Jonathan Small ve fiziksel olarak üstesinden gelemeyeceğini düşündüğü vahşi Tonga'yı kılık değiştirerek takip etmesi,

onun alt ve üst yapıdaki mücadeleyi kazanarak var olma çabası içerisinde olmasının bir sonucudur.

Holmes'un yardımcısı Watson'ın kendi işi olmamasına ve olayla doğrudan bir bağlantısı olmamasında rağmen Holmes'un yanında olarak Miss Morstan'ın davasında Holmes'e takip ve araştırma sahnelerinde yardım etmesi ve hayatını tehlikeye atmasındaki itici güç salt vicdan değildir. Watson'un süreklilik arz eden yardımlarının kökeni uzun yıllar boyunca korunmuş duyguların varlığı ile de ilişkilidir. Darwin insanı toplum yapısından bağımsız olarak düşünmemektedir. Topluluk halinde yaşayarak ihtiyaçlarını gideren ve korunan hayvanlarda olduğu gibi insan da aynı şekilde topluluk halinde yaşar ve toplum kurallarına uyar. Tabii ki her toplumun yönetilmesi gerekmektedir ve bu yönetim mekanizmasında da en güçlü ve en akıllılar ön plana çıkmaktadır. İnsanlar ortak anlaşma yoluyla topluluğu oluşturur ve bu yapıda da sadakat ve bağlılık önde gelen unsurlardır. Darwin'in de belirttiği üzere:

> İnsan bir toplumsal hayvan olduğuna göre, onun arkadaşlarına sadık ve kabile reislerine karşı uysal olma yolunda bir eğilimi, kalıtım yoluyla edinmiş olması hemen hemen kesindir, çünkü bunlar toplumsal hayvanların çoğunun ortak nitelikleridir. Dolayısıyla insan belli bir ölçüde kendine egemen olma niteliğine sahip olması gerekir. Kalıtım yoluyla kendisine geçmiş olan eğilim yüzünden başkalarıyla omuz omuza vererek kendi insanlarını savunmaya istekli olacaktır ve kendi öz iyiliği ve kendi güç istemleriyle fazla çelişmediği sürece onların yardımına koşmaya hazır bulunacaktır.
>
> (Descent:85-86)

Bu açıdan bakıldığında, otoriteye karşı uysal olma duygusu kalıtım yoluyla korunmuş bir duygudur. İnsan böylece hem cinsleriyle ortak hareket etme isteği

içerisindedir. Esere bakıldığında her zaman otorite kurmaya çalışan güçlü karakterler arasında onlara boyun eğen ve yardım eden karakterler göze çarpar. Örneğin; J. Small'un yardımcısı Tonga, Holmes'un yardımcısı Watson, Bartholomew Sholto'nun yardımcısı Mc Murdo, Thaddeus Sholto'nun yardımcısı Williams, Major Sholto'nun yardımcısı Lal Chowder'dır. Miss Morstan'ın yardımcısı da Sherlock Holmes ve Watson'dur. İnsanların birbirleriyle ortak hareket etme nedenleri var olmak için ortak ihtiyaç problemine cevap veren bir niteliğe sahiptir.

Dolayısıyla, Miss Morstan'ın babasını arayan ve çaresiz durumda olan bir kadın olarak görmesi Watson'da vicdani bir sorumluluk oluşturmasının yanı sıra ona karşı cinsel bir ilgi duyması onu hayatını tehlikeye atacak bir işte Holmes' e yardımcı olmaya iter. Bu açıdan Watson'un tehlikeyi göze alması seksüellik ve vicdan duyguları ışığında da düşünülmelidir. Bununla birlikte; insanların birbirlerini değerlendirmeleri ve verilen bu değerlerin bireyler için de son derece önemli olduğu unsuru ortaya çıkar. Darwin'in de belirttiği gibi duygular ve insanların birbirlerini değerlendirmeleri arasında yakın bir ilişki mevcuttur:

> Üzüntü, utanç, pişmanlık ya da vicdan azabı dediğimiz duyguların niteliği ve gücü, görünüşe göre, yalnızca karşı gelinen içgüdünün gücüne değil, ama kısmen ayartmanın gücüne ve daha çok da benzerlerimizin yargılarına bağlıdır. Her insanın başkalarının kendisini değerlendirilişine verdiği değer kendi doğuştan ya da sonradan kazanılmış duygudaşlık duygusunun gücüne ve kendi eylemlerinin uzak sonuçlarını yargılayabilme yeteneğine bağlıdır.
>
> (Descent:91)

Darwin, burada duyguların itici kuvvetini önemli görmekle birlikte insanların birbirleri hakkındaki yorumları ve gözlemlerinin de bu duyguların harekete geçmesinde önemli bir faktör olduğunu belirtmektedir. Buradan hareketle Tonga ve tahta ayaklı adam Jonathan Small arasındaki ilişkiyi incelersek, gelişmemiş bir insan formu olan ve kabile halinde yaşayan Andaman adalı aborjin Tonga, Small'a derin bir bağlılık içerisindedir çünkü Small onun özgür olmasına yardım etmiştir. Tonga'da minnet duygusu içerisinde ona sağdık kalmıştır ve Andaman'dan kaçarak İngiltere'ye gelip hazinenin yerini tespit etmek için Small'a yardım etmiştir. Bartholomew Sholto'nun cinayetinde Tonga Small için engel teşkil edeceğini düşündüğü ve tehlike olarak nitelendirdiği Bartholomew'yu canını tehlikeye atarak öldürür. Ayrıca yine canını tehlikeye atarak takip sahnesinde yine Small'u diğer polislerden korumaya çalışarak var olma mücadelesinde yer alır. İnsan toplumsal olarak hayatını sürdürdüğü için içgüdüsel davranışları topluma yansımaktadır. Darwin bu içgüdü ve duygular arasında toplumsal içgüdülerin durumunu yorumlar:

> Bazı içgüdüler ötekilerden daha güçlü olsalar da ve kendilerine uygun düşen davranışlara yol verseler de, gene de insanda toplumsal içgüdülerin (övülmekten hoşlanmak ve kınanmaktan kaygılanmak da dahil) daha büyük bir güce sahip oldukları ya da uzun bir alışkanlık sonucu yaşamını koruma, açlık, ten zevkleri, intikam vb. içgüdülerinden daha büyük bir güç kazandıkları savunulamaz.
>
> (Descent:160)

Var olma mücadelesi içerisinde itici güçler insanın hissettiği duygular ve kaygılarla perçinlenmektedir. Bu duygular içerisinde intikam en önemli duygulardan bir tanesidir. İntikam, bir şeyin karşılığı olarak zarar vermek olarak açıklanabilir. Bir

kötülüğe karşı yapılan başka bir kötülük ve öç almak insan hayatını etkileyen bir içgüdüdür. Eserde de Jonathan Small Major Sholto'nun hazineyi çalarak İngiltere'ye getirip zengin olmasının karşılığı olarak ondan öç almak istemiştir. Bu duygu Small'un var olma mücadelesindeki merkez nokta olmuştur. Small'un intikam duygusu onu hayatta tutan ve ömrünü adadığı hazineye, dolayısıyla da onu var olma mücadelesinde üstün konuma getirecek olan güce ve otoriteye ulaştıracak kaynaktır. Small'un intikam duygusu o kadar baskındır ki yakalandığı zaman Sherlock Holmes'e hikâyenin okurun ve Holmes'un tam olarak bilmediği yönlerini anlatırken şöyle der: "Geceleri düşümde Sholto'yu görüyordum. Düşlerimde onu yüzlerce kez öldürdüm. (Sign,202) Darwin'in *İnsan'ın Türeyişi* adlı incelemesinde insana bakışını ve onun var olma mücadelesinde itici güç olan duyguları açıklamıştır. Bunlardan vicdan duygusunun insanların birbirlerine var olmak için yardım etmesinde önemli olduğu kadar intikam duygusunun da etkili olduğunu karakter ve olay incelemesiyle açıklanmıştır. Darwin özellikle insanın toplumsal yapısını vurgulamıştır. Bu toplumsal yapı içerisinde kişinin hayatta kalma mücadelesini ön plana çıkmaktadır.

Conan Doyle'un yarattığı Sherlock Holmes ve Watson karakterleri, sonuç itibariyle kurmaca karakterlerdir fakat yazar bu karakterlerin yaratım sürecinde Darwin'in görüşlerinden etkilenerek bunu karakter yaratım sürecine yansıtmıştır ve bu bağlamda var olma mücadelesi izleği Arthur Conan Doyle'un romanlarında mücadelenin üst yapısını oluşturan; gizem, bilinmeyen ve bulunamayan unsurları ve alt yapıda da karakterler arası mücadele ve itici duygular çerçevesinde algılanması mümkündür. *The Sign of The Four* adlı eserde Sherlock Holmes ve J. Small, Tonga ve diğer karakterler Darwin'in var olma mücadelesi terimi açısından incelenmiştir.

Darwin'in *İnsanın Türeyişi* adlı eserindeki insan hakkındaki görüş ve gözlemlerini edebiyat eserine uygulamak yaratılan karakterin davranışlarını ve bu davranışlara etki eden unsurları algılamak için bir yöntem olarak kullanılabilir. Bu bağlamda Darwin *Origin of the Species* ve *The Descent of Man* adlı eserlerinde insanı toplumsal bir canlı olarak görmektedir ve bu canlının topluluk halinde kurallar çerçevesinde yaşaması onu diğer canlılara göre üstün hale getirmiştir. Fakat insan aynı zamanda kendi türü içinde de bir yarış ve var olma mücadelesi içerisindedir. Bu noktada Holmes toplumsal düzeni sağlamaktaki en önemli faktör olan adalet mekanizmasını sürdürebilmek için çalışmalar yaparken aynı zamanda kendi türü içerisinde de bir mücadele içerisindedir. Böylece hem hayatta kalır hem de toplumsal kimliği ile mesleğini bütünleştirerek var olur.

IV. BÖLÜM

THE VALLEY OF FEAR VE TOPLUMSAL İÇGÜDÜ

Bu bölümde, Darwin'in insan ve alt hayvanlar arasındaki ortak noktalar olan toplumsal erdemler ve ortak duygular hakkındaki gözlemleri doğrultusunda *The Valley of Fear* (1914) romanındaki karakterlerin analizini yaparak, toplumsal içgüdü ve insan ile hayvanlar arasındaki ortak duygular izleklerini incelenecek ve bunun esere katkısı tartışılacaktır. İlk olarak Darwin'in insanlar ve hayvanlardaki toplumsal erdemler ve ortak duygular hakkındaki görüşlerine yer verilecek ve daha sonra da *The Valley of Fear* romanının toplumsal içgüdü ve insan ile hayvan arasındaki ortak duygular bağlamında analizi yapılacaktır.

Darwin, *The Descent of Man* adlı araştırmasının, üçüncü bölümü olan *Comparison of the mental powers of man and the lower animals* (İnsan ile alt hayvanların zihinsel yeteneklerinin karşılaştırılması) bölümünün *The Strictly Social Virtues at first alone regarded* (İlkin tek başlarına değerlendirilen tam anlamıyla toplumsal olan erdemler) kısmında, insan hakkındaki görüşlerini toplumsal erdem ve içgüdü bağlamında incelemektedir. Darwin *The Descent of Man*'de insanın toplumsal bir canlı olduğunu ve toplumsal bir hayat sürdürebilmeleri için bazı erdemlerin korunduğunu iddia etmektedir. İlk insan topluluklarının bir arada yaşamalarını sağlayan erdemlerin geçerliliğini koruduğunu; fakat bir arada yaşamayı sağlayacak erdemlerin yalnızca o kabile ya da topluluk için geçerli olduğunu düşünmektedir. Darwin'e göre toplum tarafından kabul gören ve korunan erdemler "hemen hemen yalnızca aynı kabilenin insanları için uygulanmaktadır ve karşıt davranışlar başka kabilenin insanlarına yönelik olduğunda suç

sayılmaktadır"(Descent,93). Kötü olarak algılanan davranışların korunması durumunda, toplulukların bir arada varlıklarını sürdüremeyeceği için, toplumsal erdemler çoğu kez o kabile ya da topluluk için geçerliğini koruyacaktır. Darwin, insanların toplumsal yapısı hakkındaki değerlendirmelerinin devamında bazı erdemlerin çıkar ilişkileri yüzünden askıya alınabileceğinden bahseder. Örneğin; "yalan söylemenin, modern diplomasi tarihinin açıkça gösterdiği gibi, günah sayıldığı çok nadirdir"(95). Darwin bir toplumdaki bireyin durumunu değerlendirirken, kabile halinde yaşayan bir toplumdaki birey ile gelişmiş ülkelerdeki insanın durumuyla ortak noktaların varlığına işaret eder. Bu ortak nokta, toplum içersinde cesaretli olan kişiye daha fazla değer verildiği olgusudur. Darwin'in değerlendirdiği üzere, toplum içerisinde her ne kadar toplumun iyiliği için yarar sağlasa da korkak ve pasif olana değer verilmez ve "biz gene içgüdüsel olarak yüreği pek olanı daha çok onurlandırırız"(95). Darwin, hiç kimsenin kendi benliğinden ilk başta özveride bulunmadan, benliğini dizginleyip, zorluklara katlanma mücadelesine girmeden, kabilesinin yararına çalışamayacağını düşünmektedir ve böylece cesaretli olana verilen değerin haklılığını savunmaktadır.

Darwin, insanların toplumsal erdemlerinin yanı sıra insanların da, topluluk halinde yaşayan alt hayvanlarda olduğu gibi, *toplumsal içgüdülere* sahip olduğunu düşünmektedir. Toplumsal içgüdüler, toplumun iyiliği için edinilmiş olan içgüdülerdir. Darwin'e göre toplumsal içgüdüler insanların birbirlerine yardım etmelerini sağlayacak ve onlar hakkında bir sempati duygusu uyandıracaktır. Bu durum da insanların birbirleri hakkındaki iyi veya kötü yönlü düşüncelerinin değerini ve yaptırımlarını artırmaktadır. Darwin toplumsal içgüdüler, sempati ve ahlak arasında köklü bir bağ olduğunu düşünür. Ona göre insan ahlakının yüksek bir

değere ulaşması için, "insanın gelişen entelektüel yetenekleri canlı kaldığı ve bu davranışların en uzak sonuçlarını tasarlayabilecek güce ulaştığı ölçüde, zararlı adetleri ve boşinanları içinden atması için yeterli bilgiyi edindiği ölçüde" ve kendi seviyesinden düşük veya yüksek canlıları kabullenmesiyle ortaya çıkar.(103).

Darwin'e göre insanların kötülük eğilimine girmemelerinin bazı temel sebepleri bulunmaktadır. Bunlardan ilki "toplumsal içgüdü ya da herhangi bir alışkanlığın ağır basması"; ikincisi de iyilik içgüdüsü ile karşılaştırıldığında kötülüğün insanın zihninde daha zayıf bir konumda olması ve bu içgüdüye karşı gelmenin doğuracağı sıkıntılardan kaçınma halidir(104). Darwin, toplumsal içgüdülerin baskın olacağını düşünerek gelecekte erdemli davranışların korunacağını savunmaktadır.

> Gelecek kuşaklara doğru bakarsak, toplumsal içgüdülerin ağırlıklarını yitireceklerinden korkmamıza hiçbir neden yoktur ve erdemli alışkanlıklarımızın ve beklide kalıtım yoluyla kalıcı olmalarını umabiliriz. Bu durumda, üst ile alt itiler arasında savaşım daha ağır olacak ve erdem üstün gelecek.
>
> (Descent, 104)

Darwin'in toplumsal içgüdüler hakkındaki düşüncelerinin ve yorumlarının çoğunun topluluk halinde yaşayan hayvanların birbirlerine avlanmada ve korunmada birbirlerini koruyup, ortak hareket etme durumundan kaynaklandığı açıktır. *İnsan ile Alt Hayvanların Zihinsel Yeteneklerinin Karşılaştırılması* bölümünde Darwin insanlar ile hayvanlar arasında bazı duyguların ve içgüdülerin benzer özellikler gösterdiğini iddia etmektedir. Bunlardan: merak, öykünme, dikkat, bellek, imgelem ve zihin insan ile hayvanlar arasındaki benzer yeteneklerin analizleridir. Darwin insan ile hayvan arasındaki zihinsel yapı karşılaştırıldığında en ilkel insan ile "en

yüksek zihinsel gelişim gösteren bir maymunun zihni ile karşılaştırdığımızda bile bu farklılık çok büyüktür"(34). Darwin insanın zihinsel yapısının gelişimini ve farklılıklarını hayvanlarla karşılaştırma yaparak kavradığımızı ve insan zihninin kademeli olarak geliştiğini düşünmektedir(35). Darwin, insan ile alt basamakta olduklarını varsaydığı hayvanlar arasında bazı temel duyguların ortak olduğunu düşünmektedir. Bu temel duygu ve içgüdülerden "kendini koruma, cinsel aşk, ananın yeni doğan yavrularına sevgisi, yeni doğanların emme isteği" en belirgin gözlemlenenleridir(36). Alt hayvanlarla arasındaki temel duyguların yanı sıra Darwin'in "karmaşık duygu" olarak nitelendirdiği kıskançlık insan ile üst hayvanlarla arasındaki ortak bir duygudur. (42) Darwin'in gözlemlerine göre insanlarla hayvanlar arasındaki benzer noktalardan biri de yarışma duygusudur. Bu yarışma duygusunun sonucu olarak beğenilmek ve övülmek isterler.(42) İnsanlar da hem mesleki açıdan hem de sosyal hayattaki konumları ve geleceklerini düşünerek birbirleriyle açık veya gizli bir yarış halindedirler. Ayrıca hem insanlar hem de hayvanlar duygusal taşkınlıktan zevk almaktadırlar. Bu noktada insan ve hayvanların ayrımı yalnızca toplumsal ahlak kurallarının baskısı durumunda olabilmektedir. Hayvanların duygusal taşkınlıklarını gözle görülür bir biçimde daha rahat yaptıkları söylenebilir.

Darwin'e göre "bütün hayvanlar şaşma duygusunu duyarlar ve pek çoğu merak ederler"(42). Olağan ya da kendi kontrolü dışında gerçekleşen olay ve durumlara insanlar da çoğu kez aynı tepkiyi verir. Şaşma ve merak duygusunun yanı sıra Darwin'e göre dikkat insanın ilerlemesi oldukça önemli bir başka duygudur ve "hayvanlar da bu yeteneği açıkça gösterirler; bir deliği gözetleyen ve avının üzerine atlamaya hazırlanan bir kedi örneğinde olduğu gibi."(44). Darwin, hayvanlarda

bellek duygusunun geliştiğini gözlemlemiştir.(45). Bellek canlıların doğada hayatta kalmalarını sağlayan en önemli duygulardan bir tanesidir. İnsanlarla ortak olan bu duyguların yanı sıra hayvanların sahip olmadıkları ve insanların onlara üstünlük sağlamalarını sağlayan iki yeti mevcuttur. Bunlardan imgelem Darwin'e göre insanın parlak ve yenilikçi sonuçlar yaratmasını sağlarken; us ise bütün bu duygu ve yetileri yönetmektedir. Darwin'in toplumsal içgüdüler ve insan ile hayvanlar arasındaki benzeşen duyguları ile ilgili gözlem ve düşünceleri, insanın onun topluluk halinde bir düzen içerisinde yaşamasını sağladığı anlaşılmaktadır.

Darwin'in toplumsal erdemler ve insan ile hayvanlar arasındaki benzeşen duygular hakkındaki teorilerini, özellikle Conan Doyle'un hikâye ve romanlarında görmek mümkündür. Conan Doyle'un *Sherlock Holmes* hikâyelerinden ayrı olarak, dördüncü ve son romanı olan *The Valley of Fear* adlı eserinde bu teorilerin incelenmesiyle, dedektif yazınının yanı sıra, toplumsal olarak yaşayan insanın ve sürekli olarak birey ve toplum ilişkisi ile karmaşık bir bağ kurulan olay örgüsü bağlamında, insanın gruplaşması ve sosyal güç ilişkilerinin yazarın kurmaca dünyası açısından betimlenmesi yeni bakış açıları kazandırabilir.

The Valley of Fear romanı iki ana hikâyeden oluşmaktadır. Eserin birinci bölümünde John Douglas cinayeti Sherlock Holmes tarafından çözülür. Hikayenin iç yüzünde bir Pinkerton polis dedektifi olan Birdy Edwards, The Scowrers adlı suç örgütünü çökertmiştir fakat bu suç örgütü inkitam almak için onu takip ederler. Birdy Edwards, John Douglas ismi ile İngiltere'de yeni bir hayata başlar fakat The Scowrers mensubu bir kişi tarafından öldürülmek istenir. Edwards onu öldürür ve kendi giysilerini ona giydirerek, Scowrers'ı atlatacağını düşündüğü sırada olayı

Sherlock Holmes çözer. Cinayete sebep olan geçmişteki durumu ikinci bölümde farklı bir hikâye olarak anlatılır.

İkinci bölümde, John Douglas adıyla cinayet olayına karışan Birdy Edwards'ın Amekika'da başına gelen bir olayın iç yüzü anlatılmaktadır. Amerika'da ki Vermissa maden bölgesinde gizli bir grup olan ve kendi düşünce ve çıkarlarına uymayan kişileri öldüren Scowrers topluluğu romanın ana unsurudur. Conan Doyle *A Study in Scarlet'ta* olduğu gibi suç unsurunun Amerika'dan İngiltere'ye ihraç edildiği düşüncesi içerisindedir. Bu açıdan, Doyle'un Amerika hakkındaki görüşlerini öğrenmek ve Amerika'daki gizli sosyal toplulukların cinayet ve suç unsurlarıyla yoğurarak romanlarında yansıtmasının sebebini anlamak ve Doyle'un kurmaca dünyasında Amerika ve Amerikan insanının doğasını algılamak için Doyle'un Amerika hakkındaki söylevi oldukça önemlidir. Doyle Amerika'nın evrim sürecini tamamlamamış bir yapı olarak şöyle değerlendirir:

> Amerika'dan hem bu ülkeye hem de insanlarına ve bütün nezaketleri ile gördüğüm ilgi ve alakaya karşı büyük bir hayranlık duyarak ayrılıyorum. Bu zihnimde on üç yılın gideremeyeceği bir etki bıraktı. Yapacak işlerim olmadan tekrar gitmek ve batı ve güneybatıya uğramak istiyorum. Toplum son derece örgütlenmiş bir yapıdaki halinde bir dereceye kadar dünyanın her yerinde aynıdır fakat insan hala kendini bulmaya çalışan Amerika'nın bu kısmında oldukça ayırıcı olduğunu ve henüz son şeklini almadığını hissediyor.
>
> (Orel,1991:161)

Doyle, Amerika'ya hayranlık duymasının yanı sıra onu İngiltere'den farklı bir yapıda görmese de İngiltere'den daha aşağıda belki ilk gelişim aşamasındaki İngiltere ile eşdeğer görmektedir. *The Valley of Fear* romanın'da da bu toplumsal evrimin yanı sıra; Vermissa maden bölgesi bilinçli seçimlerden biridir çünkü

İngiltere'nin sanayi devrimindeki durumunun bir örneği de burada gerçekleşmektedir. Amerika'nın yeni yeni modernizasyon geçirdiği bir zamanda işçi topluluğu ve suç unsurlarının birleştirilmesi Amerika'nın sosyal ve sanayi açısından hızlı yükselişi ile birlikte Doyle'un dikkatini çeken bir unsurdur. Doyle Amerika'daki İngiltere karşıtlığından rahatsızdır fakat Amerika'nın her toplumsal yapı gibi sıkıntılar çektiğini bu sıkıntıların ilk elden görülmesinin sebebinin İngiltere'de olduğu gibi "işçi sömürüsü" "multimilyonerler tehlikesi" olduğunu düşünür ve ona göre bütün sorunlar "yasalara uyan vatandaşlar"(161) tarafından çözülecektir.

Birey-toplum ilişkisi, insanın gruplaşması ve sosyal güç ilişkisi romanın bütününe yayılmış durumdadır. *The Valley of Fear* romanının ikinci bölümü Amerika'nın maden ocaklarıyla ünlü "Korku Vadisi" olarak da adlandırılan Vermissa bölgesinde merkezinde olmasının Darwin'in toplumsal içgüdüler teorileri açısından değerlendirilmesi insanın ve onun doğayla ve kendi türleriyle içgüdülerini kullanarak ve yarışarak uyum sağlamasını incelemek açısından gereklidir görülmüştür. Vermissa, yaşam şartlarının hem fizyolojik hem de psikolojik açıdan zor olduğu bir bölge izlenimini verir.

> Vermissa yöresindeki demir ve kömür vadileri işsiz güçsüzlerin ya da öğrenim görmüşlerin yaşayacakları bir yer değildi. Her yerde en çetin *yaşam mücadelesine* işaret eden göstergeler, yapılması zorunlu ağır iş ve bunu yapan kaba saba, güçlü kuvvetli işçiler göze çarpıyordu.
>
> (The Valley of Fear:87)

Toplumsal içgüdüler, yaşamın devamlılığını sağladığı için Vermissa'da insanların bu içgüdülere daha sıkı bağlı olduklarının betimlemeleri daha dikkat

çekicidir. Doyle'un tasvirine göre Vermissa'yı "Amerika Birleşik Devletleri'nin bu en kasvetli köşesini kaba saba bir nüfusla dolduran ve buraya hareketli bir yaşam getiren" insanlar tarafından yerleşim yeri halini almıştır. Doyle'un zorlu bir doğa ve güçlü insanların varlığıyla bütünleşen mekân tasviri, doğal şartlar ve ona uyum sağlamaya çalışan insanın betimlenmesidir. Doğal şartların ağırlığı karşısında, insanların da güçlü ve zorlu olmasını gerektirdiği fikri eserin ikinci bölümünün tartışma konusudur. Vermissa, eğitim görmüş insanların değil doğal koşullara fiziksel ve zihinsel güçleriyle, aynı zamanda toplumsal içgüdülerini kullanarak yaşamını sürdüren insanların ancak hayatta kalabileceği bir yerdir. Bu noktada eserin birinci bölümünde John Douglas adıyla varolan kişinin McMurdo adıyla Vermissa'ya geldiğini ve yabancısı olduğu bu toplum içerisinde sorunlara yol açacağının izleri fiziksel tasvirinden anlaşılması mümkündür.

> Sokulgan, konuşkan, zeki ve güleryüzlü bir adam olduğu hemen anlaşılıyor. Oysa onu daha yakından inceleyen birisi, onda bu özelliklerin arkasında başka birtakım şeylerin olduğuna işaret eden çıkıntılı çenesini ve dudaklarındaki ciddi ifadeyi görüp bu hoş görünümlü, kumral saçlı İrlandalı'nın girdiği bir toplumda iyi ya da kötü iz bırakacağını sezebilir.
>
> (Valley, 86)

McMurdo'nun yabancısı olduğu toplumun içerisine girerken, Darwin'in de hayvan ve insanlar ile ortak bir içgüdü olarak değerlendirdiği *kendini koruma* içgüdüsü doğrultusunda hareket eder ve yanında silah taşır. Buna karşın onu görenler *merak* duygusu baskın olarak hareket ederler ve onun hareketlerini izlemeye çalışmaktadırlar. İçlerinden Scanlan adlı madenci merak içgüdüsüyle onu

sorgulamak ister fakat McMurdo daha güçlü olduğu izlenimi vermek için uğraşmaktadır.

> "Merhaba ahbap! dedi. "Anlaşılan silahını kuşanmışsın." Genç adam biraz utanmış görünerek gülümsedi. "Evet," dedi, "geldiğim yerde her zaman gerekiyordu da ondan." "Neresi bu?" "En son Chicago'daydım." "Buralara yabancısın demek?" "Evet." "Bakarsın burada da gerekir," dedi işçi.
>
> (Valley:87)

Aslında bir polis dedektifi olan McMurdo, Vermissa toplumundan farklı özelliklere sahip olmakla birlikte; The Scrowrers çetesinin yasadışı faaliyetlerini kanıtlamak için karşılaşacağı güçlükleri aşarken toplumsal içgüdülere uygun davranmaktadır. Merak içgüdüsünü kullanarak McMurdo Vermissa toplumu içerisindeki Scowrers'ların dikkatini üzerine çekmeye çalışmaktadır. McMurdo Scowrers'lar hakkında bilgi edinmeye ve kanıt bulmaya çalışmaktadır. Bu konuda Scowrers'ları bir katil grubu olarak nitelendiren pansiyoner Mr Shafter ile konuşması dikkat çekicidir:

> Eğer birine karşı gelirsen, öbürü yakana yapışır. Bizim için bu çok sık kanıtlandı." Bunlar yalnızca dedikodu… ben kanıt istiyorum!" dedi McMurdo. " Burada yaşamayı sürdürürsen, kanıt bulursun. Ama kendinin de onlardan biri olduğunu unutma. Yakında sen de ötekiler kadar kötü olacaksın.
>
> (Valley:98)

McMurdo kanıt bulmak için katiller topluluğunun arasına girip, onlar gibi davranmak zorunda kalacaktır ve onlar gibi davranarak bir bakıma onlardan biri olacaktır. Fakat onu ayıran şey tüm yaptıklarının adaletin yerine getirilmesi bilincidir. Bu bilinçle hareket ederek McMurdo diğer toplumsal içgüdüleri ve

duyguları kendi amacı doğrultusunda kullanır. Merak duygusuna tekrar dönecek olursak McMurdo Scowrers'ların yönetim mekanizması ve bu topluluğun diğer kişilerce anlatılan yasadışı faaliyetlerini çözmek için ilk başta o topluluğun bir üyesi olması, bunun içinde McGinty ile tanışıp onun güvenini kazanması gerekmektedir. Darwin'in de belirttiği gibi cesaretli kişiye toplum tarafından değer verilir fakat bireyin bu değeri kazanabilmesi için topluluğun yararı adına kendi benliğinden özveride bulunup zorluklara katlanmak durumundadır. Bu açıdan değerlendirildiğinde adaleti sağlamakla görevli polis dedektifi Birdy Edwads/ McMurdo kimliğini gizleyerek ve katiller grubunun içerisine girmek amacıyla kendi benliğinden kopmuştur. McMurdo, Scowrersların arasına girebilmek için öncelikle toplumsal duygulardan sempatiyi kullanmaktadır.

> McMurdo adından çabucak söz ettiren birisiydi. Nereye gitse, varlığını hemen hissettiriyordu. …hiçbiri bu genç İrlandalı'nın çapında değildi. Akşamları bir araya geldiklerinde, en çabuk espri yapan, en güzel konuşan ve en iyi şarkı söyleyen hep McMurdo oluyordu. Sohbetine doyum olmayan, çevresindekilerin ilgisini bir mıknatıs gibi kendine çekmeyi çok iyi bilen bir adamdı.
> (Valley:94)

McMurdo Scowrers'ların arasına girmek için güven sağlamaya çalışmaktadır. Bunun için de çete liderinin güvenini kazanması gerekmektedir. İnsan ve hayvanların toplumsal yapıları incelendiğinde en güçlü ve en zeki olan yönetici kademesindedir. Scowrersların lideri McGinty fiziksel olarak güçlü bir kişidir.

> Salonun uzak bir köşesinde, bara yaslanmış duran, ağzının köşesinden bir puro sarkan, uzun boylu, iri yapılı adam ünlü McGinty'den başkası olamazdı. Kara yeleli bir devi andırıyordu, elmacık kemiklerinden başlayan bir sakalı vardı ve simsiyah gür saçları yakasına kadar sarkıyordu. Bir İtalyan kadar yağız tenliydi ve tuhaf denecek kadar

> simsiyah gözlerindeki hafif bir şaşılık ona son derece tehditkâr bir görünüm kazandırıyordu.
>
> (Valley:107)

McMurdo, McGinty'nin güvenini kazanmak için ilk önce onun sorgusundan geçer daha önce Chicago'da bir locaya bağlı bulunduğunu, bir cinayet işlediğini ve kalpazanlık yaptığını anlatır. McGinty, McMurdo'nun hem topluluk için hem de kendi için yararlı bir üye olduğunu düşünür. McMurdo güven duygusunun yanı sıra toplulukta yarış içgüdüsünün de mevcut olduğunu fark eder ve bunu olayın çözümünde bir başka yöntem olarak kullanır. Darwin'in de ifade ettiği gibi insanlar ve hayvanlar beğenilmek ve saygı görmek amacıyla yarış halindedirler. McMurdo görev alma isteğiyle öne çıkmıştır ve onların davranışlarına uyum sağladığını göstermek için çetenin yaptığı işlerden kendisi de yapmak zorundadır. Bu da kendi benliğinden bir kopma ve topluluğun benliğini edinme anlamına gelmektedir. Cinayet işlemek bu toplulukta bir onurdur ve McMurdo Darwin'in "yüreği pek olana değer verilir" ilkesine göre verilecek görevi şerefli bir durum olarak kabul ettiğini topluluğun diğer üyeleri hissettirmek ister.

> McMurdo'nun katil ruhu şimdi bir üyesi olduğu topluluğun kötülüğünü şimdi özümsemişti."Hoşuma gitti," dedi. "Tam da gözü kara birisine uygun bir yer burası."…McMurdo bir anda ayağa kalktı. "Demek isterim ki, Muhterem Efendimiz, eğer bir adam gerekirse, locaya yardım etme şerefine ben nail olmak isterim."
>
> (Valley:118)

Scowrers'lar içerisinde cesaretli kişiye verilen değer kadar; cinayet işlemekten çekinen kişiler işe korkak olarak nitelendirilerek hor görülür. Bir başka üye olan Morris Scowrerslar hakkında olumsuz bir yazı yazan gazetecinin

öldürülmesine karşı çıkar ve bu şekilde devam edilirse topluluğun yıkılacağından bahseder. İnsanlar ve hayvan toplulukları arasında otoriteye başkaldıran birey ya dışlanır ya da öldürülür. Scowrersların kanlı yapılanmasını eleştiren Morris çete lideri Mc Ginty'tarafından sert bir şekilde uyarılır. "Beni dinle Morris Birader, gözüm üstünde ve şimdiye kadar sabrettim! Sen yüreksiz bir adamsın ve ötekileri de kendine benzetmeye çalışıyorsun. Kendi adının da gündemimizde yer aldığı gün senin için kötü olacak…"(Valley:122-123)

Scowrers çetesinin temel amaçlarından ilki, kendilerine karşı gelen birey ve kurumsal yapıya gizli bir şekilde saldırarak imha etmektir. Onları eleştirenler ya da polis güçleri gibi eylemlerine engel olmaya çalışanlara karşı kendini koruma içgüdüsüyle hareket ederler. Fakat bu içgüdü McGinty tarafından yönlendirilir ve bu topluluğu tek vücut halinde karar almaya iter. McMurdo insanların sosyal yapısı içerisindeki ortak davranışları tahmin ederek hareket eden bir karakter olduğu için Darwin'in insanın sosyal yapısı üzerine yaptığı değerlendirme bağlamında hareket eder.

> İnsan toplumsal bir hayvan olduğuna göre, onun arkadaşlarına sadık ve kabile reislerine karşı uysal olma yolunda bir eğilimi, kalıtım yoluyla edinmiş olması hemen hemen kesindir, çünkü bunlar toplumsal hayvanlarının çoğunun ortak nitelikleridir. İnsanın belirli bir ölçüde kendine egemen olma yeteneğine sahip olması gerekir. Kalıtım yoluyla kendisine geçmiş olan eğilim yüzünden başkalarıyla yardımlaşarak kendi insanlarını savunmaya istekli olacaktır; ve kendi öz iyiliği ve kendi güçlü istemleriyle fazla çelişmediği sürece onlara yardım etmek için hazır bulunacaktır.
>
> (Descent,85)

Conan Doyle'un, McMurdo karakteri ve onun davranışları bağlı bulunmak istediği toplumsal yapı ile ilişkisi, arkadaşlarına karşı (onları adaletin karşısına çıkarmak için yaptığı planın ortaya çıkması hariç) sadakati, aynı zamanda Scowrerslardan bağımsız hareketleri Darwin'in değerlendirmelerine uymaktadır. McMurdo fiziksel gücü ve zihinsel yetenekleri sayesinde Scowrers topluluğunda fark edilmeye başlandır. "Jack McMurdo'nun biraderler arasındaki itibarını artıracak bir şey kaldıysa, o da tutuklanması ve aklanması oldu(Valley:135)." McMurdo kendi benliğine karşı çıkıp, hapse düşmek gibi büyük bir zorluğa katlanarak bulunduğu toplumsal yapıya uyum sağlar ve bu durum onu Scowrers ailesinden biri haline getirir.

Toplum içerisindeki özversinin yanı sıra McMurdo ismini kullanan Birdy Edwards Scowrers topluluğuna girmekle sadece kendi benliğinden özveride bulunmadı aynı zamanda McMurdo ismiyle yaptığı eylemlerde de büyük değişiklikler göstermiştir. Bunlardan en önemlisi; insan ve hayvanlar arasındaki ortak duygulardan biri olan ve Darwin'in de en karmaşık duygulardan biri olarak nitelendirdiği "kıskançlık" duygusunu Scowrers çetesini çökertmek için bir plan içinde mi kullandığı yoksa insan ve hayvan arasındaki ortak duygu olan cinsellik duygusunun bir yansıması olarak mı işe koştuğu bir tartışma konusudur. Ettie'ye ilk gördüğü zaman aşık olması ve Ted Baldwin'in Ettie ile daha önce korku sebebiyle bir ilişkisi olması onunla yarış ve mücadele içerisine girmesi için neden gösterilebilir. Fakat aynı zamanda bu durumdan McGinty'nin haberdar olması ile Ted Baldwin'in aradan çıkması bu yarışı McMurdo'nun kazanmasıyla sonuçlanır. İki erkek bir dişi için hayvanlarda da olduğu üzere bir mücadele içerisine girmişlerdir. McMurdo'nun dedektiflik yaparken aşık olması onun bu eylemi olayın çözümünde

kullanması için hazırlanmış bir öğedir. Çünkü canlılar sosyal grup içerisinde birbirleri üzerine otorite kurmak ve üstünlük sağlamak çabası içindedirler.

Darwin'e göre hayvanların sahip olmadıkları ve insanların onlara üstünlük sağlamalarını sağlayan imgelem ve ustur. McMurdo, Scowrers çetesinin yasadışı ve gizemli faaliyetlerini imgelem yetisini kullanarak, parlak ve yenilikçi sonuçlar yaratarak çözer. Us ise bütün bu duygu ve yetileri yönetmektedir ve olayın çözümü için bağlantıları kurma ve planı gerçekleştirme aşamasında belirginleşmektedir. Morris, McMurdo'ya gizli bir telgraftan bahseder ve ona Birdy Edwads adında bir Pinkerton dedektifinin locayı takip ettiğini söyler. Bunun üzerine McMurdo/Birdy Edwards durumu loca toplantısında açıklar. Loca üyeleri büyük bir korku içerisindedir. Olayı çözmek için sorumluluğu McMurdo üzerine alır. Birdy Edwards'a tuzak kurarlar. McGinty, Cormac ve Baldwin sözde McMurdo ile Birdy Edwards'in buluşacağı eve gizlenirler fakat McMurdo gerçek kimliğini açıklar ve çeteciler yakalanır. McMurdo'nun gerçek kimliğinin ortaya çıkmasıyla gelen itirafı toplumsal duygular ve insanlar ve hayvanlar arasındaki ortak duyguların bir toplumsal yapıyı çökertmek için kullanılabileceğini göstermektedir.

> Chicago'da hiç kimseyi öldürmedim. Hayatımda hiç kalpazanlık yapmadım. Size verdiklerim gerçek paralardı; ama parayı hiç bu kadar keyifli harcamamıştım. Oysa *güveninizi nasıl kazanacağımı biliyordum* ve bu yüzden bir kanun kaçağıymışım gibi davrandım. Her şey umduğum gibi gerçekleşti. "Böylece melun locanıza katıldım ve toplantılarınızda bulundum.
>
> (Valley:165)

McMurdo karakteri toplumsal duyguları ve içgüdüleri kullanarak the scowrers çetesine girmiş ve onların sosyal yapılarını bozarak adaleti sağlamaya çalışmıştır. Conan Doyle'un *The Valley of Fear* romanında Scowrers adlı gizli bir

topluluğu romanın ikinci bölümünde anlatması bilinçsiz bir seçim değildir. *The Valley of Fear* romanında da Mormon topluluğunun ve yaşantılarının detaylı tasvirlerine yer vermiştir. Doyle Amerika'da ki gizli topluluklarını kurmaca dünyasında yorumlamış ve eserlerine insanların toplumsal durumlarını yansıtırken kullanmıştır*The* The Valley of Fear'da toplumsal duygular ve insanlar ve hayvanlar arasındaki ortak duyguların bir toplumsal yapıyı çökertmek için kullanılabileceğini göstermektedir. *Valley of Fear* romanındaki Scowrers gizli topluluğu, Darwin'in teorileriyle incelendiğinde içerisinde toplumsal içgüdülerin ve duyguların baskın olduğu ortaya çıkmaktadır.

SONUÇ

Giriş'te de açıklandığı üzere bu çalışmanın amacı Darwin'in insan, var olma mücadelesi ve toplumsal içgüdüler kavramları sırasıyla Arthur Conan Doyle'un *A Study in Scarlet*, *The Sign of the Four*, *The Valley of Fear* adlı romanlarında I,II, III. Bölümlerde irdelenerek sunulmuştur. Bu noktada çalışmanın ulaştığı bulgular şu şekilde olmuştur.

Charles Darwin'in *Origin of the Species* ve *The Descent of Man* adlı araştırmaları biyolojik kuramlar olmanın yanı sıra; Darwin'in insan hakkındaki yorumlarının araştırmalarına yansımasıyla beşeri bilimler analizlerinde yeni bir tartışma konusu olarak ortaya çıkmıştır. Darwin'in edebiyat eserlerine olan etkisi çalışmada da incelendiği üzere edebiyat ile bilim ilişkisinin artmasıyla, mantık gözlem ve deney yöntemlerini üst düzeyde kullanan bilimsel bir karakter olan Sherlock Holmes karakterinin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bilimsel bilgiyi, mantık kuralları ve gözlem gücü ile bütünleştirerek aydınlatıcı bir görev üstlenen dedektif tipinin ortaya çıkması ile birlikte Victoria dönemi sosyal durumlarından evlilik ve duygusallık temasının etkisinin azalması ile dedektif romanı türü -önceleri yüksek bir sanat eseri niteliği taşımadığı düşünülse de-romanın alt bir türü olarak ortaya çıkar böylece toplum merakının ve gizemli olana duyulan bilme ve ortaya çıkarma isteği ölçüsünde okurdan büyük bir talep görür. Gerçekçilik unsuru, Sherlock Holmes karakteri ile bütünleştiği için dedektif romanına okur ilgisi artmıştır.

İkinci olarak Darwin'in doğadaki işleyişi kurallaştırmak isteğiyle canlıların birbirleriyle etkileşimlerini ve canlıların zaman içerisindeki gösterdikleri

değişimlerle ilgilenmiştir. Darwin, var olma mücadelesi kavramını açıklarken bu mücadele içerisindeki aktörleri ve durumları tanımlamaya çalışır, ona göre: “yaşayabilecek olandan daha çok birey üretildiği için, var olma savaşı her durumda, bir bireyle aynı türden başka bireyler arasında, ayrı türlerin bireyleri arasında, ya da fiziksel yaşam koşullarına karşı vardır.”(Origin,89). Bu açıdan, var olma mücadelesi doğadaki canlıların düzeni ve orantılı dağılımı için kaçınılmaz bir olgu olarak ortaya çıkmaktadır. Gerçekçi roman özellikleri gösteren dedektif romanında karakterler arası var olma mücadelesi mevcuttur. Özellikle *The Sign of the Four* romanında dedektif ile suçlu arasında olduğu kadar var olma mücadelesi diğer karakterler için de geçerlidir. Mücadelenin üst yapısını gizem, bilinmeyen, bulunmayan unsurları etrafında şekillenir. Gizem ve kuşku okurun merakını uyandıracak sebeplerdir. Alt yapıda da karakterler arasındaki bir mücadeledir fakat bu çatışma ve mücadele birbirlerini tam olarak tanımayan dedektif ile katil arasında olduğu kadar diğer karakterler arasında da vardır. Karşıt karakterle ve yardımcı karakterler arasındaki çıkar çatışmasının ön plana çıktığı bir var olma mücadelesi mevcuttur. Conan Doyle’un yarattığı Sherlock Holmes ve Watson karakterleri, sonuç itibariyle kurmaca karakterlerdir fakat yazar bu karakterlerin yaratım sürecinde Darwin’in görüşlerinden etkilenerek bunu karakter yaratım sürecine yansıtmıştır ve bu bağlamda var olma mücadelesi izleği Arthur Conan Doyle’un romanlarında mücadelenin üst yapısını oluşturan; gizem, bilinmeyen ve bulunamayan unsurları ve alt yapıda da karakterler arası mücadele ve itici duygular çerçevesinde algılanması mümkündür. Dörtlerin İmzası adlı eserde Sherlock Holmes ve J. Small, Tonga ve diğer karakterler Darwin’in var olma mücadelesi terimi açısından incelenmiştir. Darwin’in *İnsanın Türeyişi* adlı eserindeki insan hakkındaki görüş ve gözlemlerini

edebiyat eserine uygulamak yaratılan karakterin davranışlarını ve bu davranışlara etki eden unsurları algılamak için bir yöntem olarak kullanılabilir. Bu bağlamda Darwin *Origin of the Species* ve *The Descent of Man* adlı eserlerinde insanı toplumsal bir canlı olarak görmektedir ve bu canlının topluluk halinde kurallar çerçevesinde yaşaması onu diğer canlılara göre üstün hale getirmiştir. Fakat insan aynı zamanda kendi türü içinde de bir yarış ve var olma mücadelesi içerisindedir. Bu noktada Holmes toplumsal düzeni sağlamaktaki en önemli faktör olan adalet mekanizmasını sürdürebilmek için çalışmalar yaparken aynı zamanda kendi türü içerisinde de bir mücadele içerisindedir. Böylece hem hayatta kalır hem de toplumsal kimliği ile mesleğini bütünleştirerek var olur.

The Valley of Fear romanı da Darwin'in toplumsal içgüdüler ve erdemler teorileri ile incelenmiştir. Darwin, insanların toplumsal erdemlerinin yanı sıra insanların da, topluluk halinde yaşayan alt hayvanlarda olduğu gibi, *toplumsal içgüdülere* sahip olduğunu düşünmektedir. Toplumsal içgüdüler toplumun iyiliği için edinilmiş olan içgüdülerdir. Darwin'e göre toplumsal içgüdüler insanların birbirlerine yardım etmelerini sağlayacak ve onlar hakkında bir sempati duygusu uyandıracaktır. Bu durum da insanların birbirleri hakkındaki iyi veya kötü yönlü düşüncelerinin değerini ve yaptırımlarını artırmaktadır. Darwin toplumsal içgüdüler, sempati ve ahlak arasında köklü bir bağ olduğunu düşünür. Ona göre insan ahlakının yüksek bir değere ulaşması için, "insanın gelişen entelektüel yetenekleri canlı kaldığı ve bu davranışların en uzak sonuçlarını tasarlayabilecek güce ulaştığı ölçüde, zararlı adetleri ve boşinanları içinden atması için yeterli bilgiyi edindiği ölçüde" ve kendi seviyesinden düşük veya yüksek canlıları kabullenmesiyle ortaya çıkar.(103). McMurdo karakteri toplumsal duyguları ve içgüdüleri kullanarak the scowrers

çetesine girmiş ve onların sosyal yapılarını bozarak adaleti sağlamaya çalışmıştır. Conan Doyle'un *The Valley of Fear* romanında Scowrers adlı gizli bir topluluğu romanın ikinci bölümünde anlatması bilinçsiz bir seçim değildir. *The Valley of Fear* romanında da Mormon topluluğunun ve yaşantılarının detaylı tasvirlerine yer vermiştir. Doyle Amerika'da ki gizli topluluklarını kurmaca dünyasında yorumlamış ve eserlerine insanların toplumsal durumlarını yansıtırken kullanmıştır. *The Valley of Fear* romanındaki Scowrers gizli topluluğu, Darwin'in teorileriyle incelendiğinde içerisinde toplumsal içgüdülerin ve duyguların baskın olduğu ortaya çıkmaktadır. *İnsan ile Alt Hayvanların Zihinsel Yeteneklerinin Karşılaştırılması* bölümünde Darwin insanlar ile hayvanlar arasında bazı duyguların ve içgüdülerin benzer özellikler gösterdiğini iddia etmektedir. Bunlardan: merak, öykünme, dikkat, bellek, imgelem ve zihin insan ile hayvanlar arasındaki benzer yeteneklerin analizleridir. The Valley of Fear'da toplumsal duygular ve insanlar ve hayvanlar arasındaki ortak duyguların bir toplumsal yapıyı çökertmek için kullanılabileceğini göstermektedir.

Arthur Conan Doyle'un romanları: *A Study in Scarlet*, Sherlock Holmes'un bilimsel bir karakter olarak ortaya çıkışında ve davranışlarındaki Darwin'in etkisi açışından incelenmiştir. *The Sign of the Four*'da Darwin'in var olma mücadelesi teorisi esere uygulanmış ve karakterler arası var olma mücadelesinin yapısı incelenerek varlığı ortaya konulmuştur. *The Valley of Fear* Darwin'in toplumsal içgüdü ve erdem teorileri bağlamında incelenmiş; Conan Doyle'un, karakterler arası ilişkiler ve olay örgüsü yapısı açısından Darwin teorilerine uygun davranışlar gösteren karakterler yarattığı tespit edilmiştir.

ÖZET

Bu çalışmanın amacı Arthur Conan Doyle'un *A Study in Scarlet*(1887), *The Sign of the Four*(1890) ve *The Valley of Fear*(1914) adlı romanlarını, Darwin teorileri olan "insan", "var olma mücadelesi" ve "toplumsal içgüdüler" terimleri bağlamında incelemek ve Conan Doyle'un eserlerinde Darwin teorilerinin etkisini ortaya koymaktır. Romanlardaki Darwin teorileri etkisini ortaya koymak amacıyla eserler bilimsel karakter, var olma mücadelesi ve toplumsal içgüdüler bağlamında ele alınmıştır. Çalışmanın birinci bölümünde, Doyle'un ilk romanı *A Study in Scarlet*'ta dedektif Sherlock Holmes karakterinin, bilimsel bir karakter olarak ortaya çıkışında Darwin'in araştırmalarının etkisi incelenmiştir. *Origin of the Species* ve *The Descent of Man* adlı araştırmalarından etkilenen Doyle, Sherlock Holmes karakterini gözlem gücünü kullanabilen, mantık ilkelerini olayların çözümüne yansıtabilen ve kendi kendine deneyler yapan bir bilim adamı gibi tasvir ettiği görülmüştür. *A Study in Scarlet* romanında bilimsel bilginin üstünlüğünü vurgulayan Doyle, Sherlock Holmes karakterinin araştırmacı yapısını ve onun bilimsel bilgiyi pratik olarak kullanmasını ön plana çıkararak Darwin etkisi ile amatör bir bilimsel karakter yaratır. İkinci bölümde Darwin'in "var olma mücadelesi" teorisi açısından *The Sign of the Four* romanında karakterler arası var olma mücadelesinin yapısı incelenmiştir. Var olma mücadelesi izleği Arthur Conan Doyle'un romanlarında mücadelenin üst yapısını oluşturan; gizem, bilinmeyen ve bulunamayan unsurları ve alt yapıda da karakterler arası mücadele ve itici duygular çerçevesinde şekillendiği üzerinde durulmuştur. Üçüncü bölümde, Darwin'in insan ve alt hayvanlar arasındaki ortak noktalar olan toplumsal erdemler ve ortak duygular hakkındaki gözlemleri doğrultusunda *The Valley of Fear* (1914) romanındaki karakterlerin analizini yaparak, toplumsal içgüdü

ve insan ile hayvanlar arasındaki ortak duygular izleklerini incelenerek ve bunun esere katkısı tartışılmıştır. *Valley of Fear* romanındaki Scowrers gizli topluluğu, Darwin'in teorileriyle incelendiğinde içerisinde toplumsal içgüdülerin ve duyguların baskın olduğu ortaya çıkmaktadır. Tezin sonucunda Arthur Conan Doyle'un edebi dünyasına Charles Darwin ve teorilenin etkisi hem karakter yaratımında hem de olay örgüsü açısından etki ettiği görülmüştür.

ABSTRACT

The aim of this study is to analyse Darwin's theories, "man", "the struggle for existence" and "social instincts" in Arthur Conan Doyle's novels *A Study in Scarlet* (1887), *The Sign of the Four* (1890) ve *The Valley of Fear* (1914) and evaluate the effects of the theories in Doyle's works. In order to reflect the effects of the theories of Darwin, the novels are discussed in the context of scientific character, struggle for existence and social instincts. In the first chapter, the effects of Darwin's works for the emergence of Sherlock Holmes as a scientific character are analysed. It is observed that Conan Doyle, who is affected by Darwin's *Origin of the Species* and *The Descent of Man,* describes Sherlock Holmes like a scientist who can elaborately use his logic, observation skills and ability of doing experiment by himself. Doyle, who points out the superiority of scientific knowledge, creates an amateur scientific detective emphasizing his observations skills, and use of practical knowledge. In the second chapter, the structure of the struggle for existence is analysed among the characters in *The Sign of the Four* through Darwin's theory of "the struggle for existence". It is focused on the theme of the struggle for existence which is shaped within two basic structures. Whereas the upper structure of the struggle is about mystery, unknown and can not be found, the substructure is related with struggle among the characters. In the third chapter, the effects of social instincts and moral sense to the novel are discussed by analyzing the characters through the common qualities of man and lower animals with Darwinian outlook. It is observed that social instincts and emotions are dominated in "the Scowrers" secret community in *The Valley of Fear*. As a result of this study, Darwin and his theories about man and

animals affect Arthur Conan Doyle’s literary world in terms of both the creation of his fictional characters and the plots of his novels.

KAYNAKÇA

Adams, James Eli, *A History of Victorian Literature* (Singapore, Wiley Blackwell,2009)

Asimov, Isaac, *More Tales of the Black Widowers*(New York, Garden City,1976)

Gale, Barry, G., *Darwin and the Concept of a Struggle for Existence: A Study in the Extrascientific Origins of Scientific Ideas*, Isis, 63(3), 322, 18/02/2011. Access: 18/02/2011 Stable Url: http://www.jstor.org/stable/229273

Beer, Gillian, *Darwin's Plots* (London, Routledge & Kegan Paul,1983).

Creed, Barbara, *Darwin's Screens Evolutionary Aesthetics, Time and Sexual Display in the Cinema*.(Australia, Melbourne University Publishing,2009)

Darwin, Charles, *The Origin of Species* (London, Everyman, 1934).

_____, *The Descent of Man, and Selection in Relation to Sex* (New Jersey, Princeton University Press,1981)

Delamater, Jerome H. , Prigozy Ruth, (Ed.), *Theory and Practice of Classic Detective Fiction* (New York, Hofstra University,1997).

Doyle, Arthur Conan, *A Study in Scarlet & The Sign of the Four* (Great Britain, Wordsworth, 2005).

_____, *The Valley of Fear,(Oxford, Oxford University Press,1993)*

Ede, Andrew; Cormack, Lesley B. *A History of Science in Society: from Philosophy to Utility*(Canada, Broadview Press, 2004)

Frank, Lawrance, *Victorian Detective Fiction and the Nature of Evidence, The Scientific Investigations of Poe, Dickens, and Doyle* (London, Palgrave,Macmillian,2003)

Horsley, Lee, *Twentieth- Century Crime Fiction*(Newyork, Oxford University Press Inc., 2005)

James, P.D., *Talking about Detective Fiction* (London, Faber and Faber, 2010).

Jonathan Hodge and Gregory Radick, (Ed.) *The Cambridge Companion to Darwin: Second Edition*. (New York, Cambridge University Press, 2009)

Knight, Stephen, *Crime Fiction,1800-2000 Detection, Death, Diversity* (New York, Palgrave Macmillan, 2004).

Levine, George, *Darwin and the Novelists* (Usa, Harward University Press, 1988)

Longman Dictionary of contemporary English**:** (1995) 3rd **.**ed **.**

Malling, Susan and Peters Barbara, (Ed.), *Classic Current Crime Writers RevisitsPast Masters* (Scottsdale, Poisoned Pen Press, 1998).

The Norton Anthology of English Literature. 8th Edition, Vol. 2; Ed. M.H. Abrams. (New York, W.W. Norton & Company Inc., 2006).

Orel, Harold,(Ed.) *Sir Arthur Conan Doyle Interviews and Recollections* (NewYork, St. Martin's Press, 1991)

Paul, Robert S., *Whatever Happened to Sherlock Holmes? Detective Fiction, Popular Theology, and Society* (Usa, Southern Illinois University Press, 1991).

Priestman, Martin, (Ed.), *The Camridge Companion to Crime Fiction* (New York, Cambridge University Press, 2003).

Rzepka, Charles J., *Detective Fiction* (Cambridge, Polity Press, 2005).

Sanders, Andrew, *The Short Oxford History of English Literature* (New York, Oxford University Press,2000).